

Col·lecció Estudis UPF-BSM

Anàlisi estadística de la població del territori Vallformosa.

Informe descriptiu (estudi núm. 1)

Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial
Estratègica per al Benestar Comunitari

Sílvia Còppulo

Jordi Pereira

Març, 2023

Índex

1. Resum	3
2. Introducció.....	4
2.1. El territori Vallformosa	4
2.2. Sobre la Vallformosa Foundation	7
2.3. Sobre la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari (UPF-BSM)	8
2.4. Sobre la UPF Barcelona School of Management.....	9
2.5. Web de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari.....	9
2.6. Sobre l'autoria.....	10
3. Context de l'estudi.....	11
4. Hipòtesi de treball.....	12
5. Objectius.....	13
6. Metodologia de treball	14
7. Resultats	15
7.1. Dades estadístiques actualitzades de cada municipi del territori Vallformosa.....	15
Font-rubí.....	15
Les Cabanyes	15
Pacs del Penedès	16
Sant Martí Sarroca.....	16
Vilafranca del Penedès	17
Vilobí del Penedès	17
7.2. Evolució de la població (1991-2021)	17
7.3. Distribució comparativa de la població per grups d'edat	22
7.4. Distribució comparativa de la població per sexe	30
7.5. Distribució comparativa de la població per origen	32
7.6. Nivell educatiu i àmbit d'ocupació dels habitants del territori Vallformosa	38
7.7. Renda de les persones del territori Vallformosa.....	42
8. Conclusions.....	46
9. Discussió i límits.....	49
10. Agraïments.....	50
11. Referències documentals i bibliogràfiques.....	51
Annex A. Llista de taules i figures	52

1. Resum

El present estudi presenta i analitza informació descriptiva del que denominem “territori Vallformosa”, una àrea formada per sis municipis de la província de Barcelona situats a la vall del mateix nom, a la comarca de l’Alt Penedès: Vilafranca del Penedès, Vilobí del Penedès, Sant Martí Sarroca, Pacs del Penedès, les Cabanyes i Font-rubí. Vallformosa té una extensió d’unes dues mil hectàrees.

L’estudi descriptiu estadístic de la població d’aquests municipis, elaborat en el marc de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari de la UPF Barcelona School of Management (UPF-BSM), constitueix la base documental poblacional per elaborar posteriorment noves recerques que permetin disposar d’un coneixement profund sobre la zona, de manera que s’avanci en la viabilitat de dur-hi a terme el projecte de transformació territorial que està definint la Vallformosa Foundation. El projecte vol fer que el territori Vallformosa esdevingui un espai sostenible des de tots els punts de vista que modifiqui les relacions entre pagesos i propietaris i proporcioni progrés i sentiment d’orgull de pertinença a la seva gent, alhora que faci que la zona ocupi un lloc de centralitat al país. L’organització nova del territori Vallformosa ha de constituir un nou model per a altres zones que s’hi vulguin emmirallar.

En l’anàlisi estadística de la població del territori Vallformosa es constata que la població s’està rejuenint i que l’àrea resulta atractiva per a persones que hi van a viure, provinents essencialment d’altres punts de la província de Barcelona. El nivell de formació de la població del territori és més baix que el de la mitjana de la província, i el pes de l’activitat laboral dedicada a la construcció és més gran. Destaca especialment que l’activitat en el sector agrari als municipis petits que formen el territori (Vilobí del Penedès, Sant Martí Sarroca, Pacs del Penedès, les Cabanyes i Font-rubí) és set vegades superior que la de Vilafranca del Penedès, la de la província de Barcelona i la del global de Catalunya. La mitjana de la renda per capita del territori Vallformosa i de la comarca de l’Alt Penedès és sensiblement inferior a la de la província de Barcelona.

Es conclou, doncs, que **el territori Vallformosa s’està rejuenint i resulta molt atractiu per a poblacions vingudes de fora; a més, pot protagonitzar una transformació estratègica que comporti un salt qualitatiu i quantitatiu en formació i coneixement, prosperitat econòmica, sostenibilitat social i ecològica i benestar comunitari.**

2. Introducció

El present estudi, basat essencialment en l'anàlisi estadística de dades de la població dels municipis que formen el territori Vallformosa, constitueix el primer que duu a terme la Càtedra Vallformosa Foundation de la UPF Barcelona School of Management, de transformació territorial i benestar comunitari. Descriu i analitza diverses variables, basades en dades objectives, que permeten identificar com és la població del territori Vallformosa i com ha anat evolucionant durant els últims 30 anys, ja que precisament les persones són l'element essencial per poder bastir el projecte de transformació territorial estratègica que lidera la Vallformosa Foundation.

En aquest informe descrivim com és l'anomenat "territori Vallformosa", detallem els objectius essencials de la Vallformosa Foundation, basats en valors comuns amb la càtedra de la UPF-BSM i, posteriorment, situem el context de l'estudi en relació amb el projecte de transformació territorial. Seguidament formulem una hipòtesi de treball, expliquem els objectius que perseguim, informem dels resultats obtinguts i arribem a diverses conclusions; finalment, proposem avançar en altres elements de recerca en l'apartat de discussió i límits.

2.1. El territori Vallformosa

El territori forma part de la comarca de l'Alt Penedès, que té com a capital Vilafranca del Penedès i ocupa una superfície de 592,41 km². Vallformosa, tal com indica el mateix nom, és una vall que s'estén entre els municipis de Vilafranca del Penedès, Vilobí del Penedès, Sant Martí Sarroca, Pacs del Penedès, les Cabanyes i Font-rubí, i té una extensió d'unes dues mil hectàrees. L'eix vertebrador de la vall se situa a la riera de Llitrà, seguint el seu curs d'aigua i el de la riera de Maians. L'epicentre de la vall el constitueix l'església de Santa Maria de Vallformosa.

La primera notícia documental de Vallformosa, segons explica la historiadora Montserrat Villaverde,¹ responsable de valorar el patrimoni natural i paisatgístic de la vall, la trobem en la *Crònica universal del Principat de Catalunya*, obra que el jurista i humanista de Barcelona Jeroni Pujades va escriure a partir dels darrers anys del segle XVI, tot i que no es va publicar fins al 1829: "A Vallformosa, segons Pujades, cap a l'any 941 es va produir un aixecament armat dels habitants cristians del lloc contra els soldats musulmans, que havien saquejat i ocupat diferents indrets de la comarca en el decurs d'una

¹ VILLAVERDE, obra en procés d'edició.

incurció militar. Aquella revolta es produí amb el suport d'una acció de contraatac encapçalada pel bisbe de Barcelona, G. Guilara, que havia pres en represàlia una torre de guaita indret al lloc proper de la Granada." I afegeix Villaverde: "Va ser al segle x que el Penedès comença a tenir presència en la documentació històrica. Era en aquest període una zona de frontera entre els dominis dels comtats cristians al nord, encapçalats pel comtat de Barcelona, i l'extraordinari califat d'Al-Andalus al sud, que tenia a Tarragona la ciutat més avançada en el territori del que avui és Catalunya. Aleshores, la frontera no era una línia ben definida, sinó un ampli espai d'organització confusa i d'autoritat incerta, escenari d'ocasionals escaramusses entre gent armada dels dos bàndols. **És al llarg del segle x que els comtes de Barcelona comencen a promoure la repoblació i organització de tot l'entorn del Penedès, concebut com una marca de protecció del comtat i de la mateixa ciutat de Barcelona.** [...] El mitjà per organitzar aquell espai va ser la disposició d'una xarxa de castells termenats, castells de guaita i defensa, amb un territori adscrit al seu voltant."

Així, doncs, veiem que el territori Vallformosa va actuar com a frontera durant l'època medieval. Actualment, però, se situa a la perifèria. Precisament la Vallformosa Foundation té com a objectiu la transformació d'aquest territori, de manera que passi de ser considerat perifèria a ocupar un lloc de centralitat.

Històricament, el territori Vallformosa ha estat vinculat a propietaris i absentistes que van rendibilitzar la producció de cereals, el bosc, els arbres fruiters, els horts i la vinya. La relació entre els propietaris de la terra i els agricultors sempre ha estat molt desigual. Els comtes i la noblesa en general van assentar pagesos al Penedès, establint-hi terres en règim d'emfiteusi; és a dir, se cedia la propietat a canvi de la prestació perpètua d'un cens i del reconeixement de determinats drets territorials. El mas era la clau de volta del feudalisme, ja que constituïa una unitat d'explotació econòmica familiar i productiva i alhora fixava la població en un territori determinat, on l'autoritat l'exercia un senyor, que imposava exaccions i rendes. La bretxa entre els uns i els altres ha perviscut fins a avui en dia.



Mapa de la comarca de l'Alt Penedès.

Font: Idescat.

En paraules del president de la Vallformosa Foundation en el pròleg de l'obra *Vallformosa, transformar el territori. El Penedès-Barcelona*:²

Els agricultors i els productors són per a la Fundació el primer pilar de canvi i de transformació per a un nou horitzó de creixement i progrés compartit. El capital humà, el tercer paisatge, és essencial i s'ha d'involucrar en tots els processos **d'una transformació basada en la sostenibilitat mediambiental i en la prosperitat econòmica, social i cultural.**

El territori, durant l'últim segle, **ha estat sotmès a una explotació de recursos que l'ha fragmentat, deteriorat i contaminat**, amb la consegüent pèrdua de qualitat de vida per als seus habitants i la degradació del patrimoni natural i de l'economia per a les futures generacions. L'origen d'aquesta

² VALLFORMOSA FOUNDATION, 2021.

situació es pot atribuir al monocultiu de la vinya amb la industrialització dels seus processos i també a altres activitats industrials, principalment les extractives de diversos materials geològics per al sector de la construcció.

En els temps que vivim, **quan tota activitat social i econòmica resulta sotmesa a una globalització sense precedents**, [...] cal, sens dubte, un replantejament general al voltant de **la gestió dels territoris**, de les activitats que s'hi desenvolupen i dels mitjans i les eines necessàries per posar avui les bases per a un futur, on **la sostenibilitat sigui tant un repte com una realitat**.

La Vallformosa Foundation vol proposar unes bases per al canvi de paradigma en l'anàlisi i l'estudi dels procediments i les accions per a la gestió del territori. Per fer-ho, compta amb la implicació i participació directa de totes les persones agents implicades, entitats associatives i institucions de més àmplia competència, i amb la col·laboració i els suports acadèmic i científic, absolutament necessaris per articular el rigor de les actuacions i l'excel·lència en els resultats.

El projecte de transformació territorial de Vallformosa és integral i holístic i s'emmarca en els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides:³



2.2. Sobre la Vallformosa Foundation

La Vallformosa Foundation es va constituir el juny de l'any 2020. Té per objecte **promoure iniciatives globals** per desenvolupar i millorar, tant en l'àmbit econòmic, com en el social, el mediambiental i el cultural, el territori que ocupa la vall en què es troben els cellers i les instal·lacions de Vallformosa, així

³ ORGANITZACIÓ DE LES NACIONS UNIDES, 2015.

com l'església de Santa Maria de Vallformosa, de manera que **es preservin, lliures d'agressions mediambientals, les unitats de paisatge** que el configuren.

També pretén **promoure la recerca i el desenvolupament del sector primari** i, en particular, **del cultiu i la producció de vinya ecològica**, així com d'altres productes vinculats al territori Vallformosa. S'encamina alhora a **fomentar i difondre el coneixement del territori i la producció ecològica**, com a base per a un **desenvolupament sostenible**, així com a potenciar **el llegat del patrimoni material i immaterial** vinculat a la terra i a les persones i a integrar-hi els petits productors del sector.

En paraules del seu president, Josep Graells: "Els valors de la Vallformosa Foundation constitueixen un model únic, que té com a eix vertebrador el sentiment de pertinença cap a un territori de sostenibilitat."



Àmbit general d'unitat de paisatge del territori Vallformosa.⁴

2.3. Sobre la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari (UPF-BSM)

El novembre del 2022, la UPF Barcelona School of Management (UPF-BSM) i la Vallformosa Foundation van signar un acord de col·laboració per impulsar la [Càtedra de Transformació Territorial](#)

⁴ VALLFORMOSA FOUNDATION, 2021.

[Estratègica per al Benestar Comunitari](#) amb l'objectiu de definir **un nou model de relació** entre les persones, les empreses i el territori més just, equitatiu, inclusiu i sostenible.

La càtedra pretén incorporar **el sentiment de pertinença i, alhora, la prosperitat econòmica i social en l'horitzó de futur per a les generacions més joves del territori del Penedès**. La càtedra aborda qüestions com **la identitat social i personal del territori, la despoblació i el repoblament del territori agrari, la transformació, la innovació i l'emprenedoria amb impacte social**, entre d'altres.

A partir de la creació i transferència de coneixement, amb el rigor acadèmic que caracteritza la recerca de la UPF-BSM, i en sintonia amb els valors de la Vallformosa Foundation, la càtedra actuarà com a **dinamitzador social i generador de notorietat i prestigi** al territori.

2.4. Sobre la UPF Barcelona School of Management

La UPF Barcelona School of Management (UPF-BSM) és l'escola de *management* de la Universitat Pompeu Fabra, **la millor universitat pública de l'Estat**, segons el rànquing *Times Higher Education* del 2022. La UPF-BSM és una institució doblement acreditada per l'AMBA i l'EQUIS, dos dels tres reconeixements acadèmics més prestigiosos del sector de l'educació superior, fet que la situa entre **les millors escoles de negocis del món**. L'escola fa una aposta decidida per la qualitat acadèmica i el **desenvolupament de la recerca** com a eixos per a la **transformació social, i es basa en valors com el rigor i l'ètica**, que li permeten **generar coneixement i impacte econòmic i social**, gràcies a un model d'aprenentatge actiu, personalitzat i interdisciplinari. Disposa d'una xarxa de més de cinc-centes empreses col·laboradores i una comunitat de més de vint-i-cinc mil *alumni* arreu del món.

2.5. Web de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari

La Càtedra Vallformosa Foundation disposa d'un web, que es pot consultar a l'adreça següent: <https://www.bsm.upf.edu/ca/catedra-transformacio-territorial-benestar-comunitari>.

2.6. Sobre l'autoria

Sílvia Cópulo és directora i investigadora de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari i de l'Observatori de Lideratge en l'Empresa, de la UPF-BSM.

Els seus àmbits de recerca són el lideratge, les modalitats de treball a l'empresa, la gestió del temps, la productivitat empresarial, el benestar personal i la salut, tot això amb perspectiva de gènere.

Llicenciada en Psicologia (UB) i doctora en Comunicació (URL), és articulista en premsa escrita general i especialitzada en comunicació, així com directora i presentadora en ràdio i televisió. També és *coach* i docent en Habilitats Directives, Comunicació Interpersonal i Comunicació de Crisi al Màster de Gestió de Persones de la UPF-BSM. A més, imparteix formació en comunicació a persones directives a les seves pròpies empreses, a càrrecs de l'Administració a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (EAPC) i a diverses universitats (Universitat de Barcelona, Universitat Internacional de Catalunya i Online Business School [OBS]).

Contacte: silvia.coppulo@bsm.upf.edu

Jordi Pereira Gude és investigador de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari i de l'Observatori de Lideratge en l'Empresa, de la UPF-BSM. És llicenciat en Enginyeria en Organització Industrial i Enginyeria Electrònica per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) i doctor en Administració i Direcció d'Empreses per la Universitat Politècnica de Catalunya.

Actualment és professor de l'Àrea d'Operacions a la UPF-BSM. També és acadèmic de la Universitat Adolfo Ibáñez (Xile). La seva recerca se centra en la gestió d'operacions i en l'optimització de processos. Ha publicat una quarantena d'articles en revistes científiques indexades internacionalment i ha dirigit diversos projectes de recerca amb finançament públic i privat.

Contacte: jordi.pereira@bsm.upf.edu

3. Context de l'estudi

El present estudi es duu a terme en el context del projecte de transformació del territori Vallformosa, promogut per la Vallformosa Foundation. En paraules del seu president, Josep Graells,⁵ és el més important del sud d'Europa pel que fa a la relació de les persones en el terreny agrari.

El projecte del Pla estratègic de transformació del territori Vallformosa parteix de la riquesa patrimonial, cultural i social que el defineixen, després de constatar que durant diverses generacions no s'ha apostat per relançar-lo.

La Vallformosa Foundation es planteja, doncs, tal com descriu el seu CEO, Josep M. Pelegrí,⁶ la necessitat de canviar-ne profundament les estructures, especialment al sector agrari. És just en aquest àmbit que cal situar l'eix de la transformació. I és que el sector primari representa l'eix i l'oportunitat clau de la transformació d'acord, essencialment, amb la sostenibilitat, la descarbonització, la cultura, el patrimoni i la *rurality*.

En última instància, es vol generar un impacte positiu en el progrés i el benestar de la població per aconseguir que el territori tingui una economia més competitiva. S'incrementaran la tecnologia, la investigació i la innovació. A més, el projecte comportarà una transformació ecològica i digital, i descarbonitzarà el territori. D'aquesta manera, el territori Vallformosa podrà oferir més oportunitats, especialment a les dones i a les persones joves. Amb una economia més competitiva i "social", s'aconseguirà també atreure més talent. Es crearà més ocupació, més estable i de més qualitat. La població voldrà establir-se al territori i quedar-se, perquè oferirà més oportunitats de futur. En últim terme, el projecte estratègic persegueix oferir més benestar i prosperitat econòmica a totes les persones que viuen al territori.

La transformació que recull el Pla estratègic de transformació proposa una nova governança en tots els sectors, partint de la sostenibilitat territorial, econòmica, social, agrària i tecnològica. Tenint en compte que el territori Vallformosa disposa d'un gran potencial de transformació, vol constituir un model per a altres projectes de transformació territorial. Per últim, cal assenyalar que la proposta de transformació proposa un acostament més gran, en tots els sentits, entre el territori Vallformosa i la capital de Catalunya, Barcelona.

⁵ Declaracions del president de la Vallformosa Foundation, Josep Graells, en l'acte de signatura de la constitució de la Càtedra Vallformosa Foundation - UPF Barcelona School of Management, el 29 de novembre de 2022.

⁶ PELEGRÍ, 2022.

4. Hipòtesi de treball

Les dades preliminars conegudes sobre les característiques del territori Vallformosa ens permeten elaborar la hipòtesi de treball següent: el territori Vallformosa presenta unes característiques específiques que el fan susceptible de dur-hi a terme una transformació territorial estratègica, encaminada a fer-lo un pol d'atracció global per la seva sostenibilitat ecològica, econòmica, social i mediambiental.

5. Objectius

Aquest estudi busca l'objectiu general de descriure com són les persones que viuen en l'anomenat "territori Vallformosa" a partir de dades objectives sobre els aspectes següents:

- Evolució del creixement demogràfic
- Grups d'edat
- Gènere
- Origen
- Nivell d'estudis
- Tipus d'activitat laboral que s'hi duu a terme
- Renda per capita

A partir d'aquí, se'n vol fer una "radiografia poblacional" que permeti confirmar o desmentir la hipòtesi de treball.

6. Metodologia de treball

En aquesta recerca (desembre del 2022 - març del 2023), s'han seguit els passos següents:

1. Revisió documental i bibliogràfica.
2. Disseny de les categories de dades que s'especifiquen tot seguit, indicades a la mateixa base de dades. Comparació i harmonització de la informació. S'opta per comparatives relatives percentuals sempre que és possible.
 - 2.1. Població resident als municipis que formen el territori Vallformosa, considerant-ne el creixement (diferència entre el valor de dos censos consecutius).
 - 2.2. Distribució per edat i sexe de la població.
 - 2.3. Origen de la població (efecte de les emigracions i explicació de la causa del canvi demogràfic observat).
 - 2.4. Nivell educatiu de la població.
 - 2.5. Població activa i sector econòmic de l'activitat laboral.
 - 2.6. Renda per capita.
3. Consulta de les dades disponibles al web de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), a l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i a l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya. Consulta de censos. Construcció de consultes. Resultats municipals i provincials detallats amb un màxim de dues categories per encreuament. Elaboració de dades comarcals. Tractament de dades (es considera Vilafranca del Penedès separatament dels altres cinc municipis petits pel seu volum de població).
4. Harmonització de censos utilitzant el mínim comú entre ells.
5. Processament de dades relatives a la població mitjançant el llenguatge d'alt nivell de programació Python i les seves llibreries estadístiques.
6. Elaboració de figures.
7. Recollida de les dades associades a la renda per capita del territori Vallformosa, provinents de l'Agència Tributària, relatives als municipis que tenen més de 1.000 habitants. Elaboració pròpia de les dades corresponents a la província de Barcelona. A causa del pes elevat de la ciutat de Barcelona, s'opta per treballar amb valors relatius i es divideixen en tres categories: renda alta, renda mitjana i renda baixa.
8. Processament de les dades sobre la renda per capita mitjançant el llenguatge Python i les seves llibreries estadístiques.
9. Desenvolupament de l'anàlisi i l'informe de resultats.
10. Elaboració de les conclusions.
11. Redacció de l'apartat de discussió i límits.

7. Resultats

En primer lloc, d'un cop d'ull, veurem diverses dades estadístiques actualitzades (any 2022) segons l'Idescat⁷ de cada municipi que forma el territori Vallformosa: la població global, els naixements, els habitatges familiars, els habitatges iniciats, l'atur registrat, la població que entén el català, la superfície, la participació en les eleccions municipals del 2019 i els residus municipals per capita. Posteriorment, analitzarem l'evolució en el temps de la població global, amb dades per grups d'edat, origen, nivell d'educació, àmbit d'activitat i renda per capita. Tot seguit, relacionarem les dades amb les del global de la província de Barcelona en alguns casos i, en d'altres, amb les de la comarca de l'Alt Penedès.

7.1. Dades estadístiques actualitzades de cada municipi del territori Vallformosa

Per interpretar les dades d'aquestes taules, cal tenir en compte els dos punts següents:

- La participació mitjana en les eleccions municipals del 2019 a Catalunya va ser del 64,81%.
- La mitjana dels residus municipals per capita són d'1,45 kg/dia a la UE i d'1,29 kg/dia a Espanya.

Font-rubí

<u>Població 2022</u>	<u>1.446</u>
<u>Naixements 2021</u>	<u>12</u>
<u>Habitatges familiars 2011</u>	<u>674</u>
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	<u>2</u>
<u>Atur registrat 2022</u>	<u>44,3</u>
<u>Població que entén el català 2011</u>	<u>1.400</u>
<u>Superfície 2022</u>	<u>37,42</u>
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	<u>76,8</u>
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	<u>1,55</u>

Taula 1. Dades estadístiques de Font-rubí.

Font: Idescat.

Les Cabanyes

⁷ SERVEI EDUCATIU DE L'ALT PENEDÈS, DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ.

<u>Població 2022</u>	<u>999</u>
<u>Naixements 2021</u>	<u>7</u>
<u>Habitatges familiars 2011</u>	<u>341</u>
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	<u>7</u>
<u>Atur registrat 2022</u>	<u>29,0</u>
<u>Població que entén el català 2011</u>	<u>883</u>
<u>Superfície 2022</u>	<u>1,15</u>
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	<u>77,4</u>
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	<u>1,28</u>

Taula 2. Dades estadístiques de les Cabanyes.

Font: Idescat.

Pacs del Penedès

<u>Població 2022</u>	<u>935</u>
<u>Naixements 2021</u>	<u>8</u>
<u>Habitatges familiars 2011</u>	<u>362</u>
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	<u>0</u>
<u>Atur registrat 2022</u>	<u>41,7</u>
<u>Població que entén el català 2011</u>	<u>795</u>
<u>Superfície 2022</u>	<u>6,27</u>
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	<u>75,6</u>
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	<u>1,65</u>

Taula 3. Dades estadístiques de Pacs del Penedès.

Font: Idescat.

Sant Martí Sarroca

<u>Població 2022</u>	<u>3.313</u>
<u>Naixements 2021</u>	<u>32</u>
<u>Habitatges familiars 2011</u>	<u>1.280</u>
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	<u>1</u>
<u>Atur registrat 2022</u>	<u>129,4</u>
<u>Població que entén el català 2011</u>	<u>3.053</u>
<u>Superfície 2022</u>	<u>35,27</u>
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	<u>71,6</u>
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	<u>1,53</u>

Taula 4. Dades estadístiques de Sant Martí Sarroca.

Font: Idescat.

Vilafranca del Penedès

<u>Població 2022</u>	40.056
<u>Naixements 2021</u>	372
<u>Habitatges familiars 2011</u>	19.067
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	205
<u>Atur registrat 2022</u>	2.008,0
<u>Població que entén el català 2011</u>	35.834
<u>Superfície 2022</u>	19,65
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	66,2
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	1,44

Taula 5. Dades estadístiques de Vilafranca del Penedès.

Font: Idescat.

Vilobí del Penedès

<u>Població 2022</u>	1.130
<u>Naixements 2021</u>	5
<u>Habitatges familiars 2011</u>	455
<u>Habitatges iniciats 2021</u>	4
<u>Atur registrat 2022</u>	36,5
<u>Població que entén el català 2011</u>	1.068
<u>Superfície 2022</u>	9,34
<u>Participació (eleccions municipals) 2019</u>	82,5
<u>Residus municipals per capita 2020</u>	1,74

Taula 6. Dades estadístiques de Vilobí del Penedès.

Font: Idescat.

7.2. Evolució de la població (1991-2021)

La figura 1 mostra l'evolució de la població als sis municipis que formen el territori Vallformosa, segons recull la informació censal dels anys 1991, 2001, 2011 i 2021.

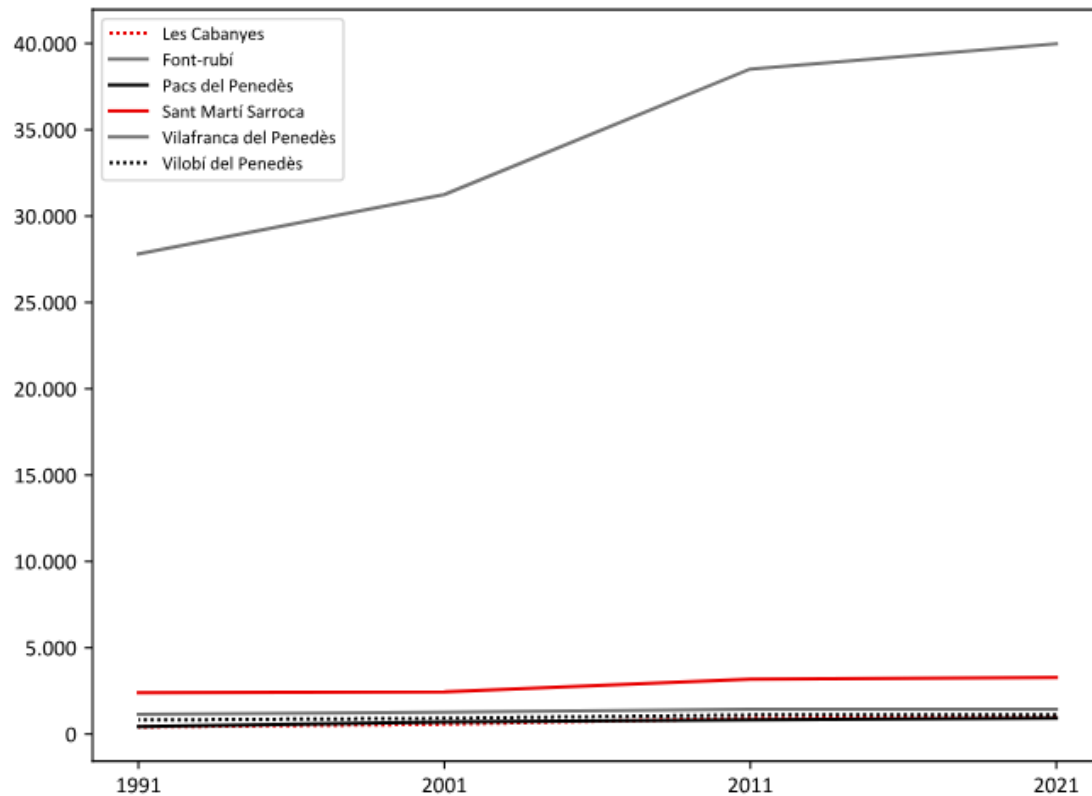


Figura 1. Evolució de la població als municipis integrants del territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Com podem veure, la població de Vilafranca del Penedès, representada per la línia grisa que apareix a la part superior de la figura, és significativament superior a la de la resta de municipis. Aquesta dada evidencia la necessitat d'estudiar de manera separada els cinc municipis amb poblacions més reduïdes: Font-rubí, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès, ja que cap d'aquestes localitats té més de 5.000 habitants.

A continuació, amplièm el focus i observem separatament, a la figura 2, l'evolució de les mateixes dades censals. Eliminem del gràfic Vilafranca del Penedès per poder establir una comparativa més acurada.

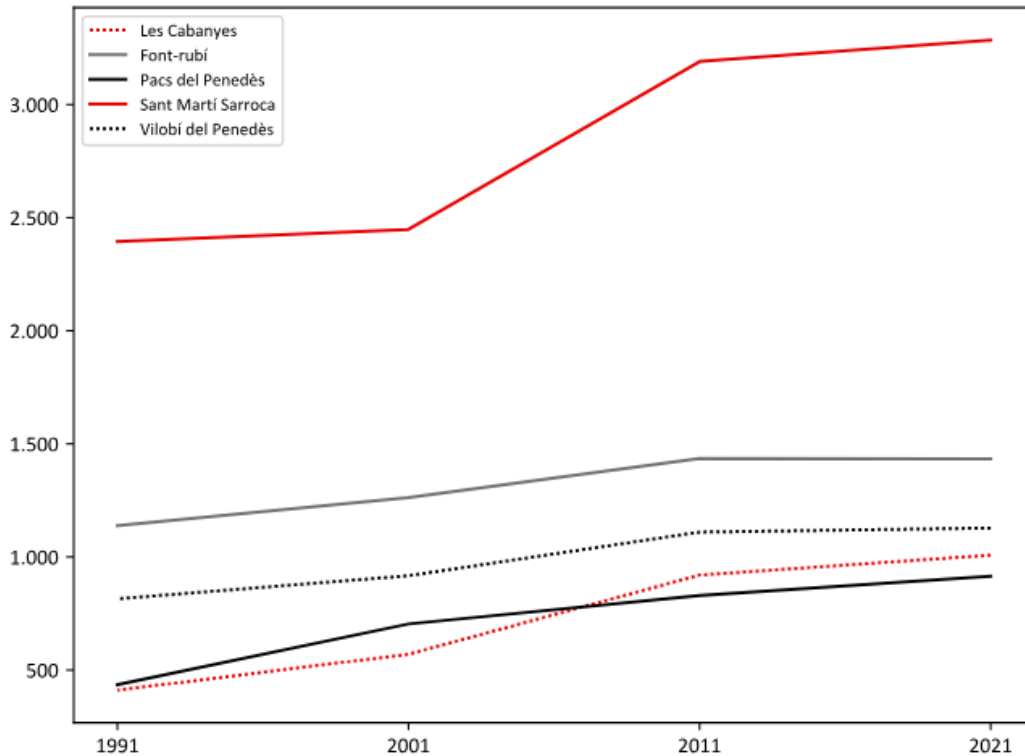


Figura 2. Evolució de la població dels municipis amb menys habitants del territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Les dades representades tant a la figura 1 com a la figura 2 evidencien **una tendència continuada de creixement de la població a cadascun dels municipis**. Hi ha localitats on la població s'ha duplicat en els darrers dos anys, com a les Cabanyes, representat per la línia vermella de punts a la figura 2, però globalment s'observa de manera nítida que el nombre d'habitants de tots sis municipis creix sostingudament al llarg dels últims 30 anys.

És evident que no únicament ha augmentat la població d'aquests municipis, sinó que **la de tota la província de Barcelona ha registrat un creixement estable durant els últims anys, fruit tant de la immigració que hi arriba com de l'augment de l'esperança de vida**.

Segons l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya,⁸ l'any 2013 l'esperança de vida en néixer a l'Alt Penedès era de 83,3 anys, i a Catalunya, de 83,2 anys. Per sexe, els homes tenien una esperança

⁸ OBSERVATORI DEL SISTEMA DE SALUT DE CATALUNYA, *Esperança de vida*.

de vida de 80,9 anys a l'Alt Penedès i de 80,3 anys a Catalunya, i les dones, de 85,6 anys a l'Alt Penedès i de 86 anys a Catalunya.

Catalunya és un dels territoris de la Unió Europea amb una esperança de vida més alta. Amb tot, no s'observen diferències importants entre els països europeus de l'OCDE, tret del cas dels països de l'Europa de l'Est, que presenten una esperança de vida inferior.

Tot i que la seqüència de dades d'aquest observatori no s'actualitza des de l'any 2018, l'Idescat l'any 2020 assenyalava que l'esperança de vida a Catalunya era de 82,38 anys (79,67 per als homes i 85,05 per les dones). Tenint en compte que ara fa deu anys, el 2013, no hi havia pràcticament diferències entre l'Alt Penedès i Catalunya, podríem pensar que la situació continua sent similar.

Així, doncs, es considera útil mostrar el creixement de la població del territori Vallformosa de manera relativa i comparada amb la resta de la província de Barcelona. Aquesta comparativa permetrà una anàlisi del creixement que ens permetrà veure si és inferior, igual o superior al creixement de territoris propers.

La figura 3 reflecteix aquest resultat; específicament, s'hi analitza:

- el percentatge de creixement de Vilafranca del Penedès,
- la suma dels altres cinc municipis associats al territori i
- el total de la província de Barcelona.

El valor presentat està calculat a partir de la diferència entre la població de la unitat territorial d'un cens i la població de la mateixa unitat del cens anterior, dividida per la població del cens anterior i multiplicada per 100.

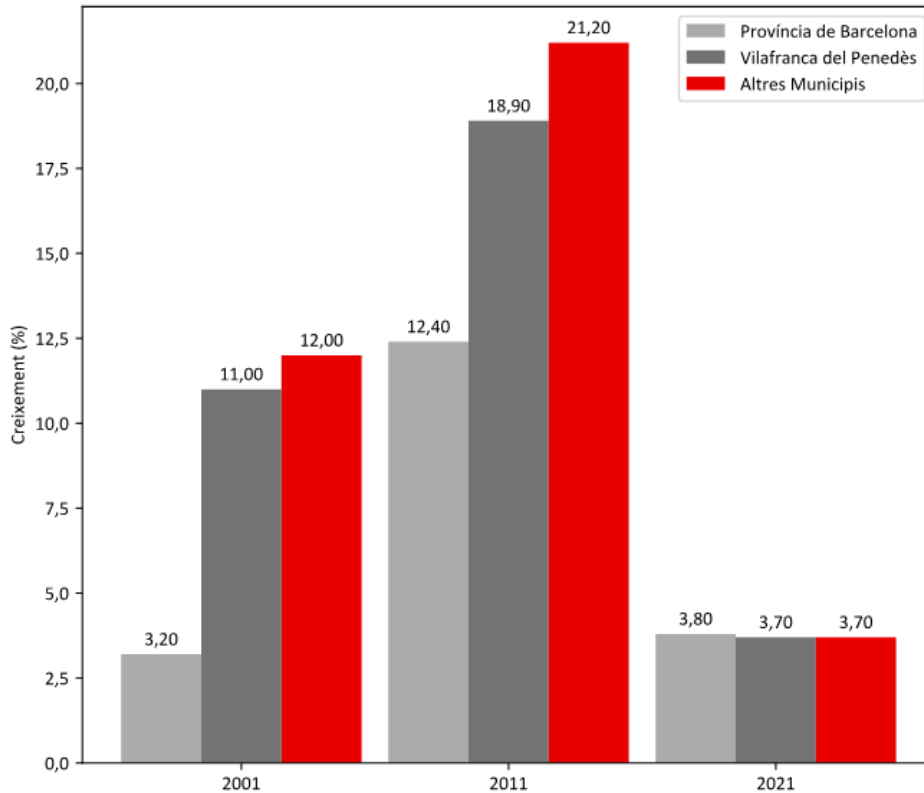


Figura 3. Creixement percentual de la població del territori Vallformosa comparat amb el de la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Com podem veure a la figura anterior, **els percentatges de creixement** entre els períodes 1991-2001 i 2001-2011 són **significativament superiors als municipis petits que formen el territori Vallformosa** que al conjunt de la província de Barcelona.

No obstant això, aquesta diferència no s'aprecia en l'últim període, que compara el valor de l'any 2011 amb el del 2021. Creiem que, principalment, es deu al fet que les dades del cens del 2021 avui dia (2023) encara són provisionals i representen únicament una estimació dels valors reals. Per tant, si centrem la nostra anàlisi en els anys en què els valors estan consolidats i validats per l'INE, podem afirmar que la població al territori Vallformosa ha crescut significativament més que al conjunt de la província de Barcelona, especialment als municipis petits, però també a Vilafranca del Penedès.

Aquesta observació deixa obertes dues possibles explicacions associades als factors de creixement esmentats anteriorment: (1) envelliment de la població per una esperança de vida més llarga o (2) atracció de població migrant. A continuació, estudiarem cadascun dels dos supòsits de manera individual.

7.3. Distribució comparativa de la població per grups d'edat

Tal com es podia concloure a partir del punt anterior, comparar la població en termes absoluts en relació amb el creixement global i sostingut implica que hi hagi unes dificultats associades pel canvi d'escala que comporta relacionar municipis (amb milers d'habitants) amb una província (amb milions d'habitants). En altres paraules, qualsevol comparació basada en el nombre de persones per grups d'edat ens durà a analitzar un creixement d'un determinat grup poblacional. És per això que s'opta per fer comparatives en termes relatius i es fa servir com a base l'evolució de la província de Barcelona.

La figura 4 reflecteix aquesta comparació per al municipi de Font-rubí. És a dir, per a cadascun dels quatre censos disponibles (1991, 2001, 2011 i 2021) mostra la diferència del percentatge de població de cada grup d'edat entre aquest municipi i la província de Barcelona en conjunt.

Un valor negatiu indica que el percentatge de població d'un grup determinat al municipi de Font-rubí és inferior al percentatge que té aquest grup a la província de Barcelona. Alhora, un valor positiu significa que percentualment hi ha més població que forma part d'un grup determinat al municipi de Font-rubí que no pas a la província de Barcelona. Els grups corresponen a les agrupacions de població fetes per l'INE i s'estructuren principalment segons els períodes d'escolarització obligatòria i d'activitat laboral. Són els següents: persones de menys de 16 anys, persones en el període laboral actiu (de 16 a 64 anys) i persones en el període de jubilació, és a dir, de 65 anys o més.

L'INE presenta també una agrupació més detallada amb grups quinquennals, però aquesta divisió es va canviar durant els censos del 2001 i del 2011 per poder-hi incloure el grup de persones de 80 anys o més i poder així analitzar amb més detall aquesta població creixent.

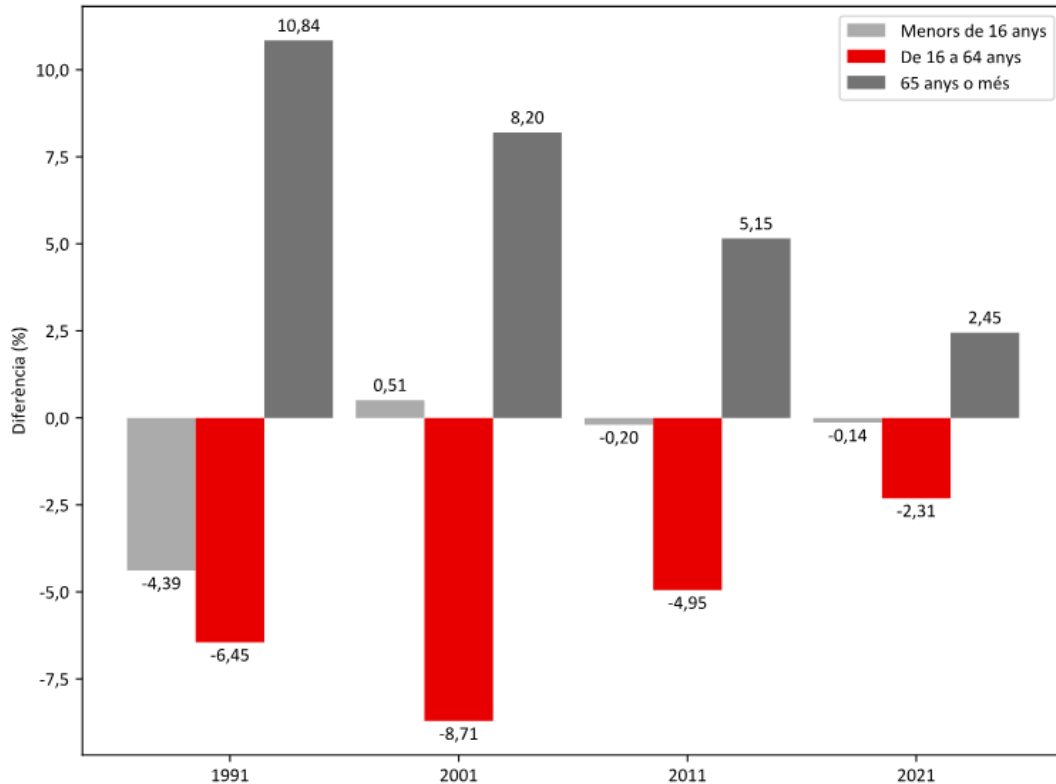


Figura 4. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Font-rubí i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura 4 mostra un municipi que el 1991 era significativament diferent de la província de Barcelona. En detall, observem també que la diferència en el grup de 65 anys o més era més pronunciada. Aquesta diferència ha anat disminuint de manera sostinguda, especialment entre la població més jove, que ara no és gaire diferent de la de la província: la diferència percentual és de menys d'un punt.

Podem veure una evolució semblant a la resta de municipis: la figura 5 presenta les mateixes dades estadístiques de les Cabanyes; la figura 6, de Pacs del Penedès; la figura 7, de Sant Martí Sarroca; la figura 8, de Vilafranca del Penedès, i la figura 9, de Vilobí del Penedès.

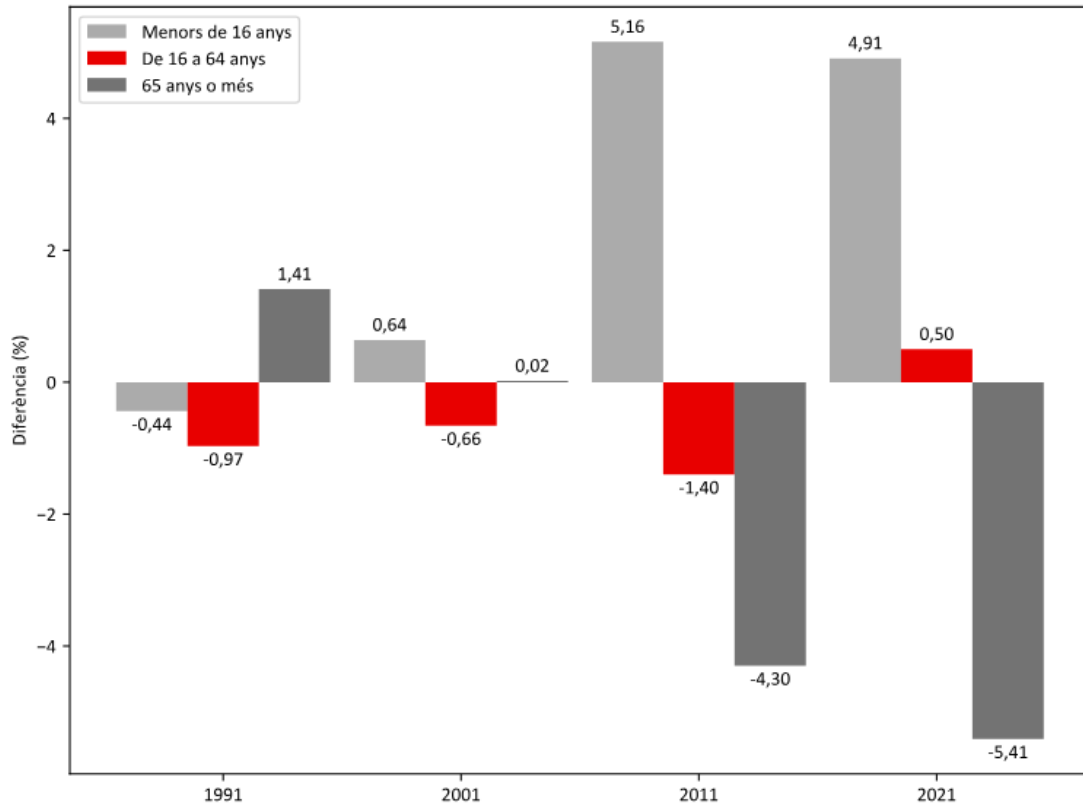


Figura 5. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de les Cabanyes i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

El resultat de les Cabanyes torna a mostrar un rejueniment de la població. Si bé veiem que el gran grup associat amb població potencialment activa té percentatges semblants al total de la província de Barcelona, el grup de menys edat registra valors percentualment superiors als de la província. Alhora, s'evidencia que hi ha menys població de més edat.

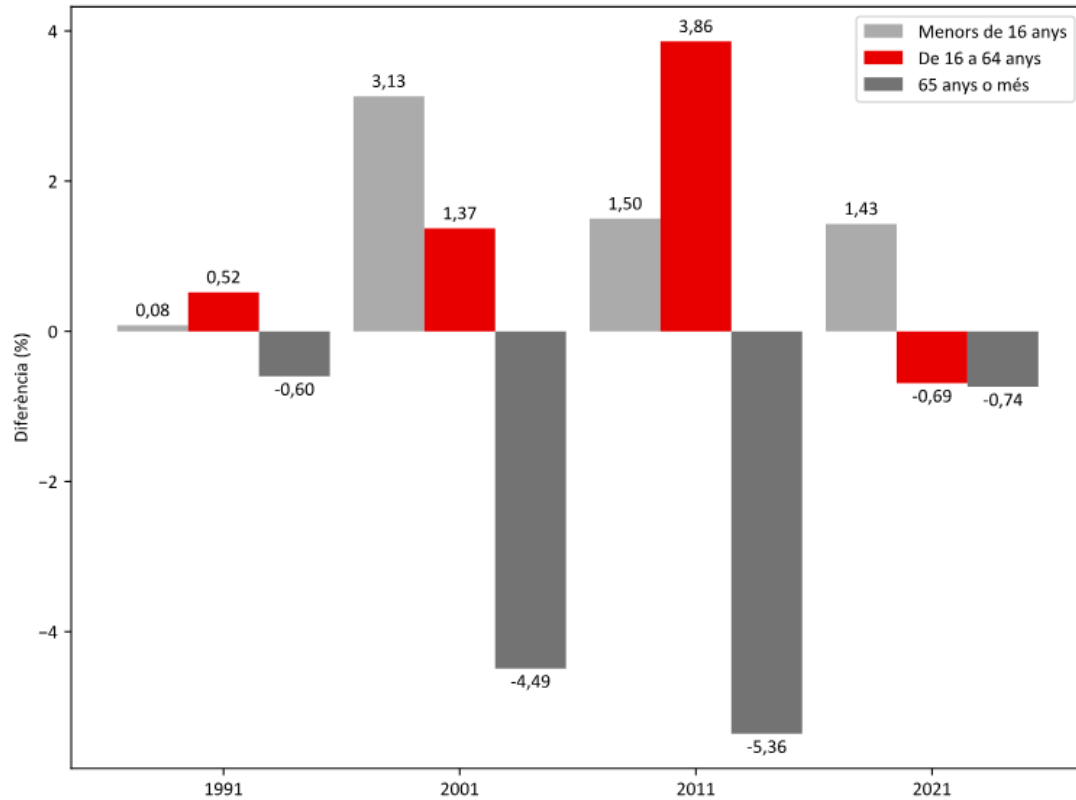


Figura 6. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Pacs del Penedès i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

A Pacs del Penedès observem que percentualment tant les persones en edat d'estar jubilades com les persones adultes en edat de treballar (de 16 a 64 anys) presenten una diferència lleugerament negativa amb relació al conjunt de la província de Barcelona. En canvi, pel que fa a les persones de menys de 16 anys la diferència és positiva.

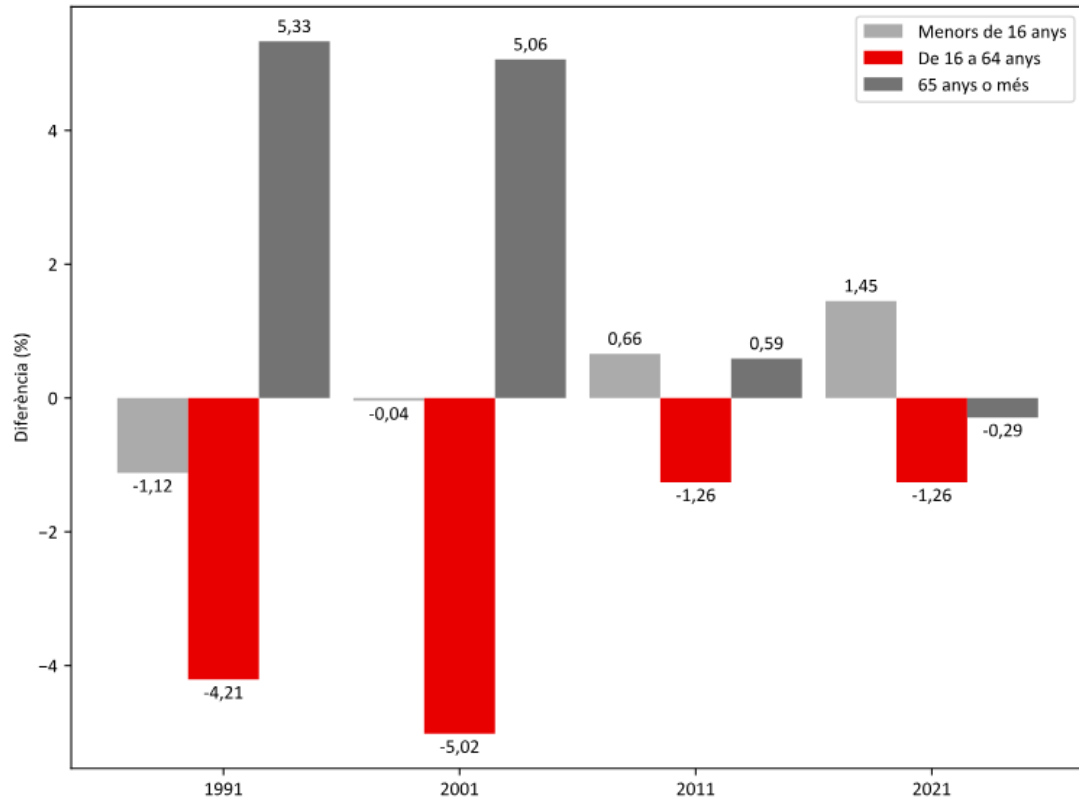


Figura 7. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Sant Martí Sarroca i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Els valors de Sant Martí Sarroca verifiquen la mateixa tendència, igual que els de Vilafranca del Penedès (figura 8) i, en menor mesura, Vilobí del Penedès (figura 9).

Ho mostrem seguidament.

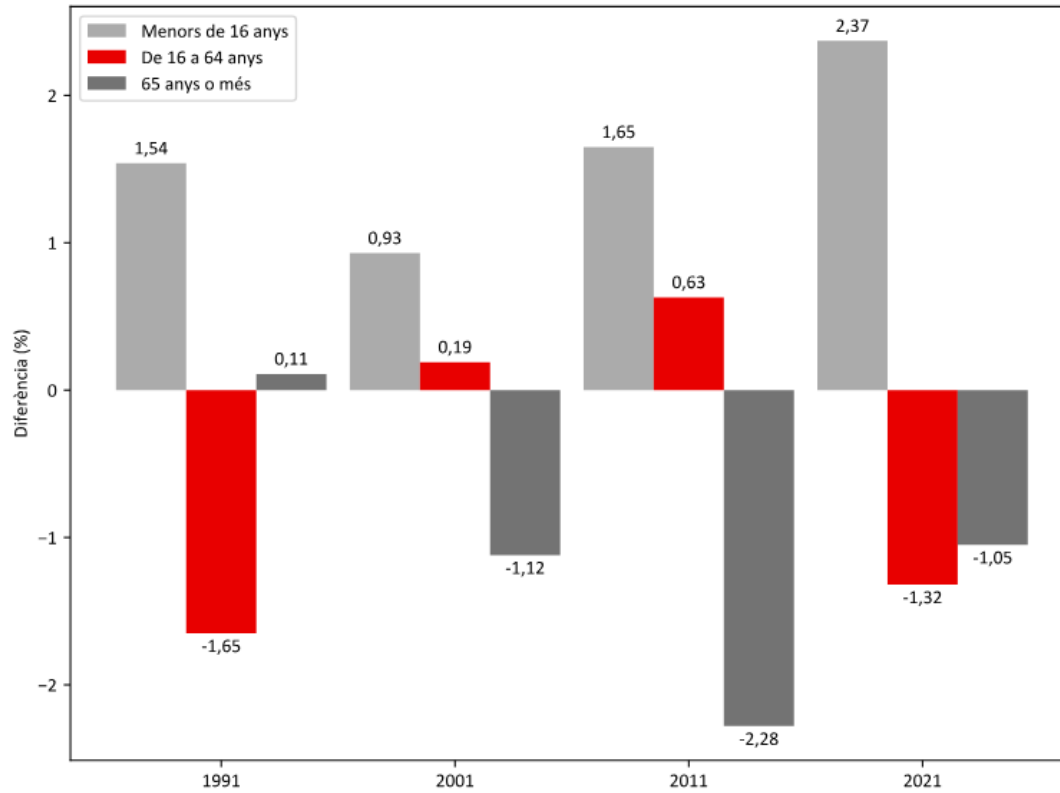


Figura 8. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Vilafranca del Penedès i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

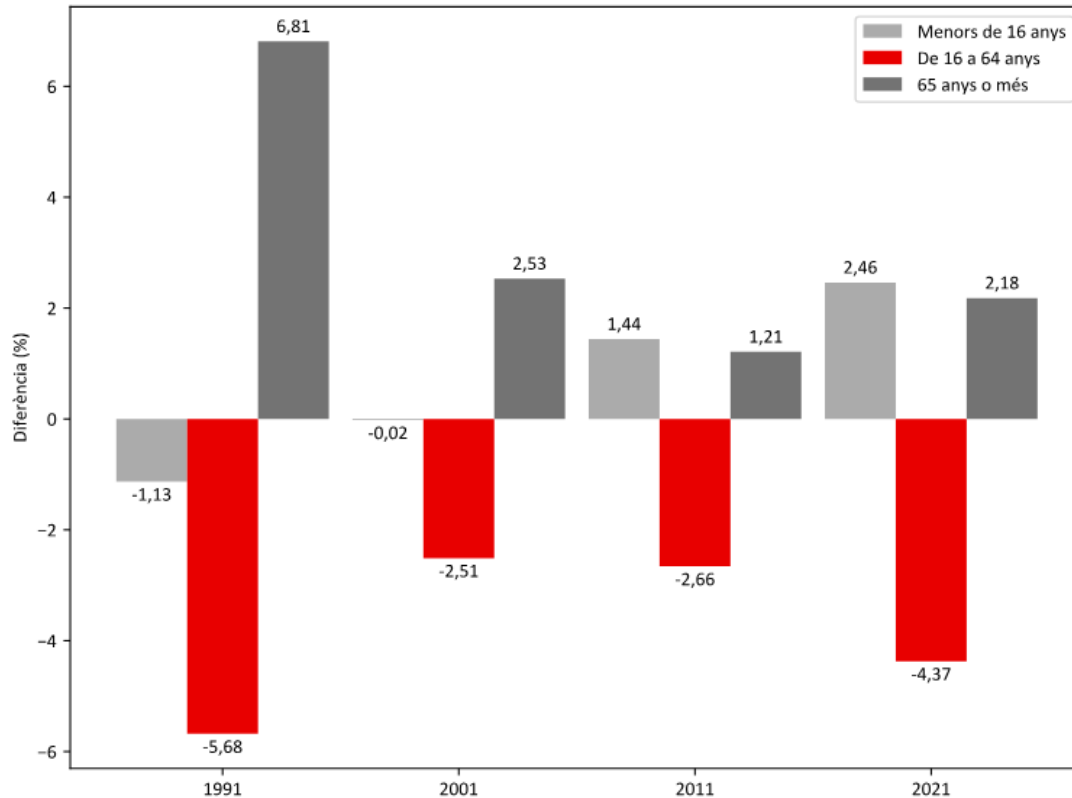


Figura 9. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Vilobí del Penedès i la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Cal recordar que els valors del 2021 s'han de considerar de manera separada perquè es tracta d'estimacions i no de valors definitius. Tot i això, les tendències observades d'acord amb els valors representats en les figures ens porten a pensar que **el territori s'està rejuvenint**, ja que hi ha una reducció del grup associat a les persones de 65 anys o més i, alhora, un augment del grup associat als de menys de 16 anys. Pel que fa al grup de persones en edat activa, de 16 a 64 anys, el seu valor en molts casos continua sent més petit que el de la província de Barcelona, un fet atribuïble a l'augment significatiu del grup de persones de menys de 16 anys.

Per poder fer comparatives més afinades, la figura 10 inclou els valors percentuals absoluts de la província de Barcelona en els quatre censos indicats.

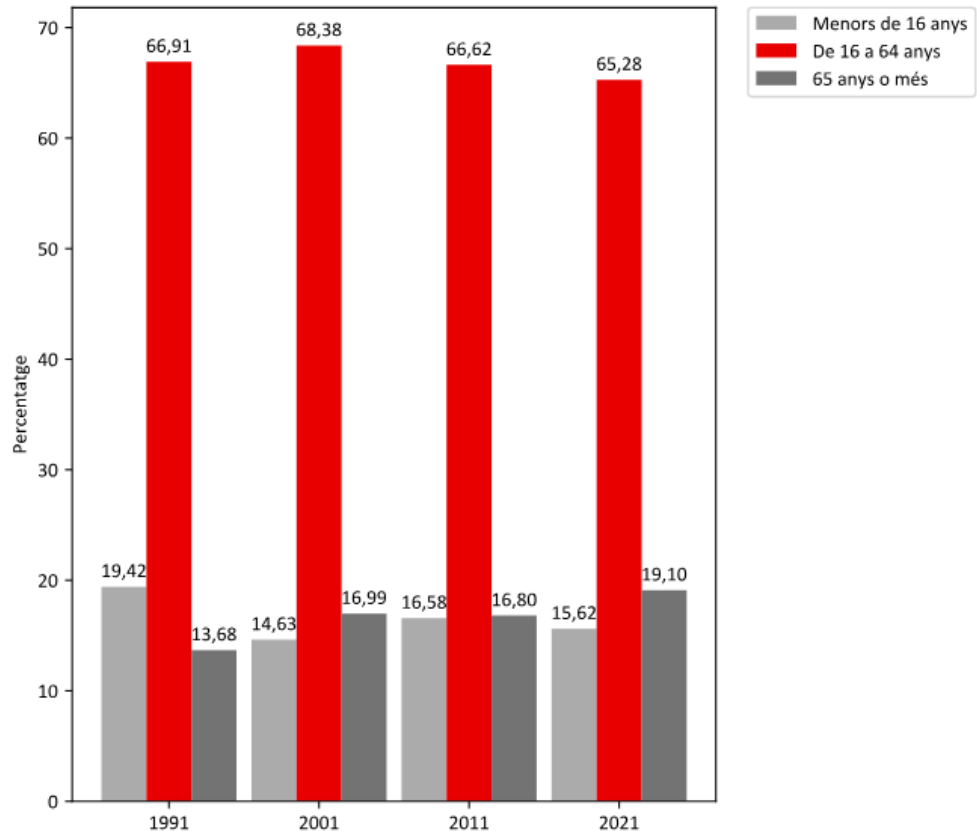


Figura 10. Percentatge de població per grans grups d'edat de la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Els valors de la figura 10 permeten constatar l'envelliment sostingut de la població a la província i fan possible obtenir percentatges de població dels municipis del territori. Per exemple, per aconseguir el percentatge de població del grup de menys de 16 anys al municipi de Vilobí del Penedès segons el cens de l'any 2011, cal que de 66,62% (valor de la província de Barcelona indicat a la figura 10) en restem 2,66% (diferència de Vilobí del Penedès indicat a la figura 9), de manera que obtenim 63,96%; és a dir, es tracta d'un valor no gaire diferent del total de la província.

En síntesi, com avançàvem anteriorment, podem concloure el següent:

- **La població del territori Vallformosa està en un procés de rejuveniment.**
- **Aquesta població creix per un influx de població que es trasllada als municipis que formen el territori.**

Això es pot justificar perquè una natalitat superior a la mitjana no permet explicar els creixements en el grup de població potencialment activa.

7.4. Distribució comparativa de la població per sexe

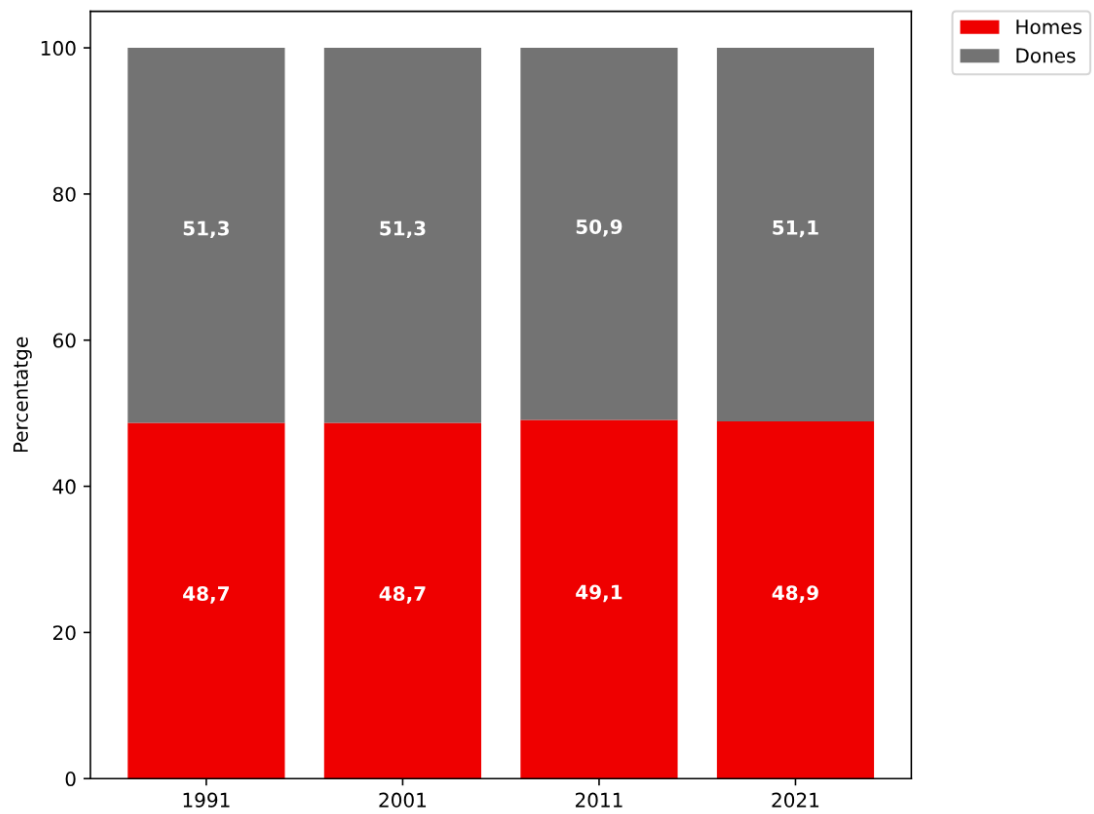


Figura 11. Evolució de la distribució d'homes i dones a la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

En aquest aspecte, els resultats són els esperables: la distribució és molt semblant, amb una petita diferència entre homes i dones.

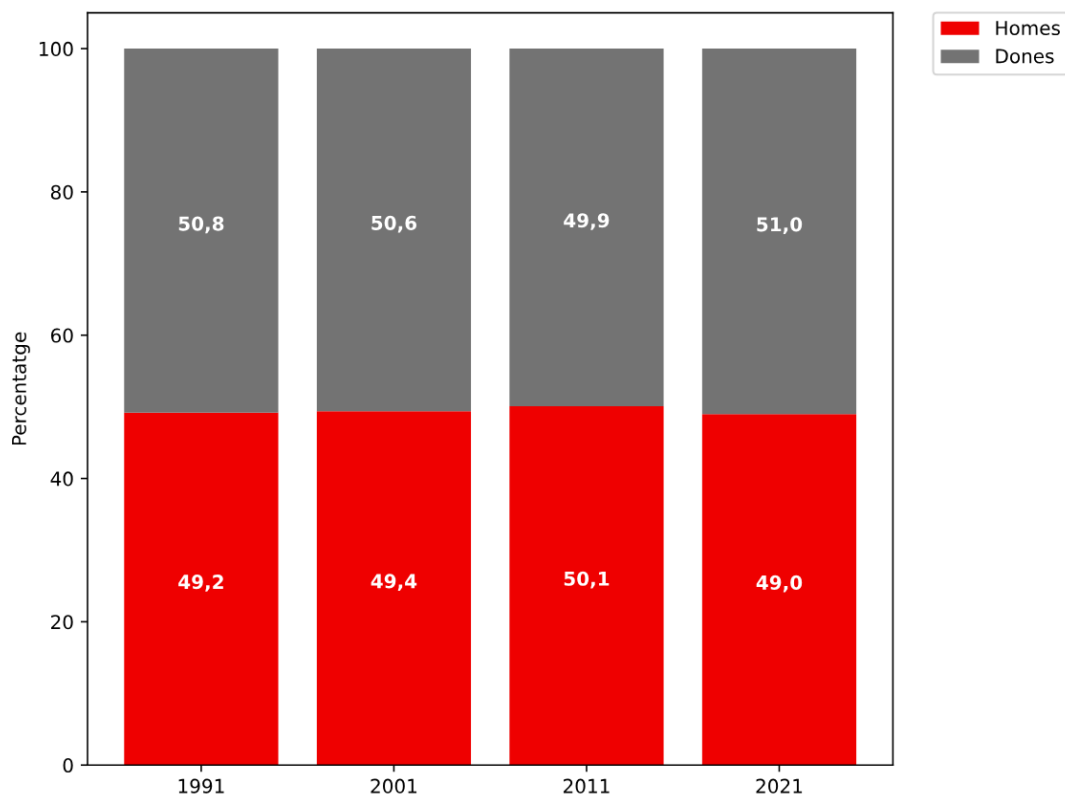


Figura 12. Evolució de la distribució d'homes i dones al territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura corresponent al territori Vallformosa és molt semblant a la que reflecteix la situació de la província (percentualment hi ha més homes, però les diferències són com a molt d'un 1%).

També la diferència entre homes i dones per als cinc municipis més petits continuen sent petites (amb un màxim de 2,3 punts, i amb tendència a reduir-se en els últims anys).

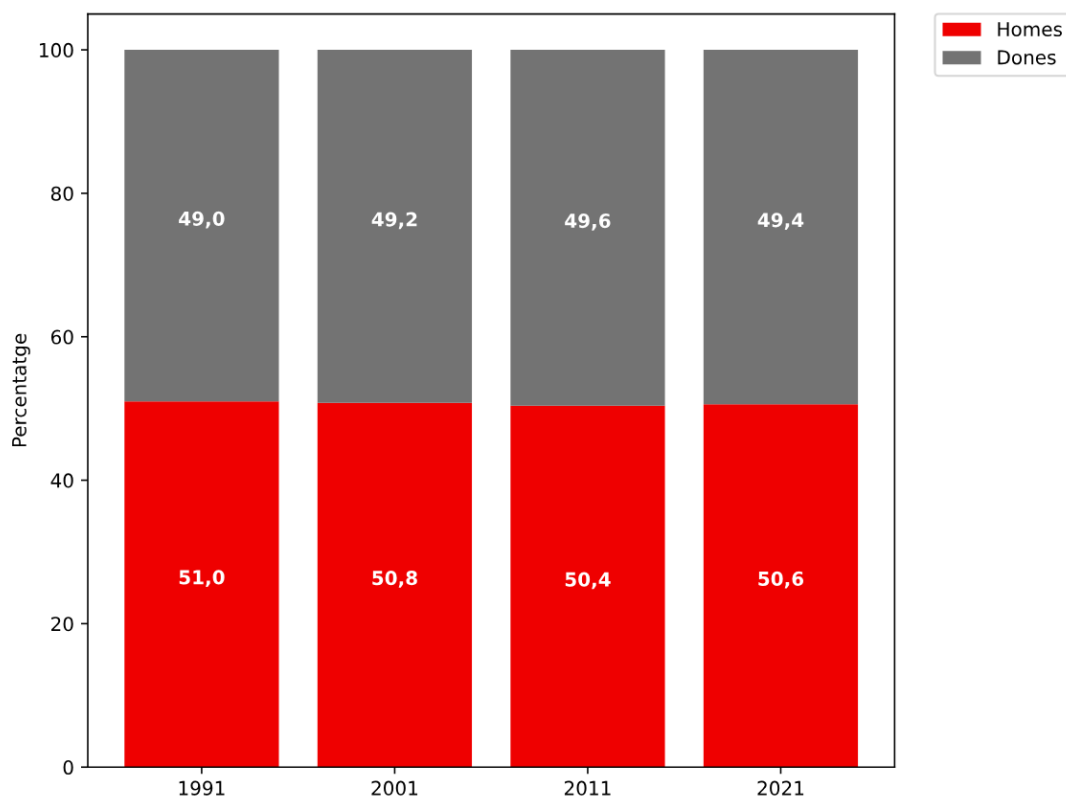


Figura 13. Evolució de la distribució d’homes i dones als municipis petits del territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l’INE.

7.5. Distribució comparativa de la població per origen

Després d’analitzar el creixement poblacional que ha experimentat el territori i adonar-nos que s’està rejuvenint, passem ara a observar en detall l’origen de les persones per constatar les fonts de migració recent.

Aquesta anàlisi es realitza segons els grups d’origen que aporta l’INE. Començarem per la Unió Europea. Pel que fa a aquest grup, cal tenir present que l’INE va canviar la manera d’agrupar l’origen de les persones l’any 2001: el 1991 feia referència a “Europa” i, a partir del 2001, distingeix entre “Unió Europea” i “Resta d’Europa”.

Així, doncs, a la figura 14 (que utilitza dades dels quatre censos) es necessita unir en una única categoria —“Europa”— l’origen de les persones europees. La resta de figures utilitzen les dades del cens de 2021, que sí que distingeixen entre “Unió Europea” i “Resta d’Europa”.

Per elaborar les figures següents, que comparen la població segons l'origen, es divideix el territori Vallformosa entre Vilafranca del Penedès i la resta de municipis, a causa de la diferència significativa de població dels petits respecte de Vilafranca, precisament, tal com hem indicat abans.

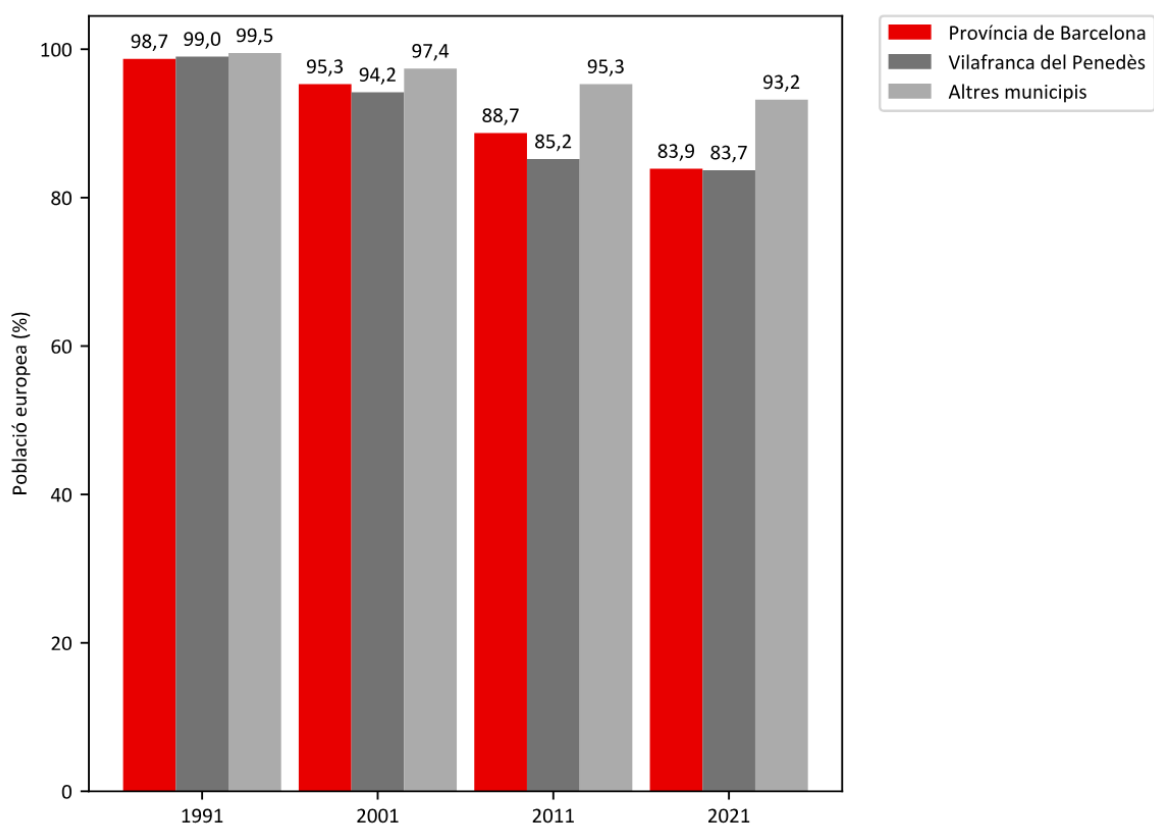


Figura 14. Percentatge de població europea a la província de Barcelona i als municipis del territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Com podem veure a la figura 14, les diferències en la població europea de la província de Barcelona i del municipi de Vilafranca del Penedès són mínimes. És més importat la diferència a la resta de municipis, on la població amb nacionalitat europea és significativament superior. Tenint en compte que el grup de població d'origen europeu és força heterogeni, creiem que l'anàlisi ha de continuar amb més detall pel que fa a l'origen de la població europea.

Així, doncs, la figura 15 mostra una divisió de l'origen que diferencia entre Espanya, la resta de la Unió Europea, altres països europeus i, finalment, la resta del món. Aquests valors corresponen exclusivament al darrer cens, ja que aquesta divisió amb detall no es feia encara en els censos del 1991 i del 2001.

D'altra banda, atenent a la composició de grups que es veu a la figura 15, no creiem rellevant analitzar amb més detall possibles diferències.

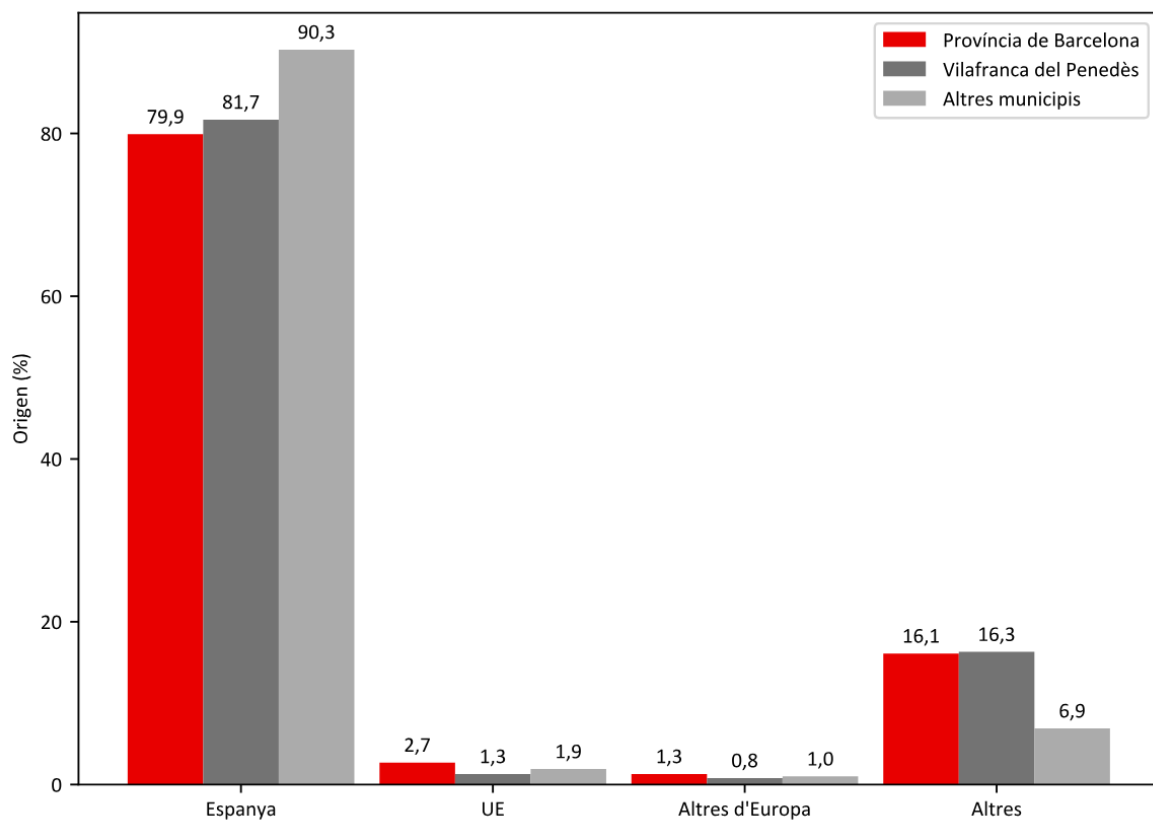


Figura 15. Percentatge de població per origen (Espanya, Unió Europea, altres països d'Europa i resta del món) a la província de Barcelona i al territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura 15 reflecteix que la majoria de la població del territori Vallformosa és de nacionalitat espanyola, amb una presència més baixa de persones originàries d'altres països de la Unió Europea i de la resta d'Europa. En tots els casos podem veure que **la població de nacionalitat espanyola (autòctona) és superior al territori Vallformosa que a la província de Barcelona**, encara que el nombre de persones europees que no són originàries d'Espanya és bastant baix.

Hi ha un grup important de persones tant a la província de Barcelona com a Vilafranca que tenen **altres procedències (no europees) i que és més reduït als municipis amb menys població**.

Per analitzar si hi ha diferències en el grup "Altres", s'identifica la població procedent del continent africà de manera separada a la figura 16; és a dir, "Altres" representa altres continents.

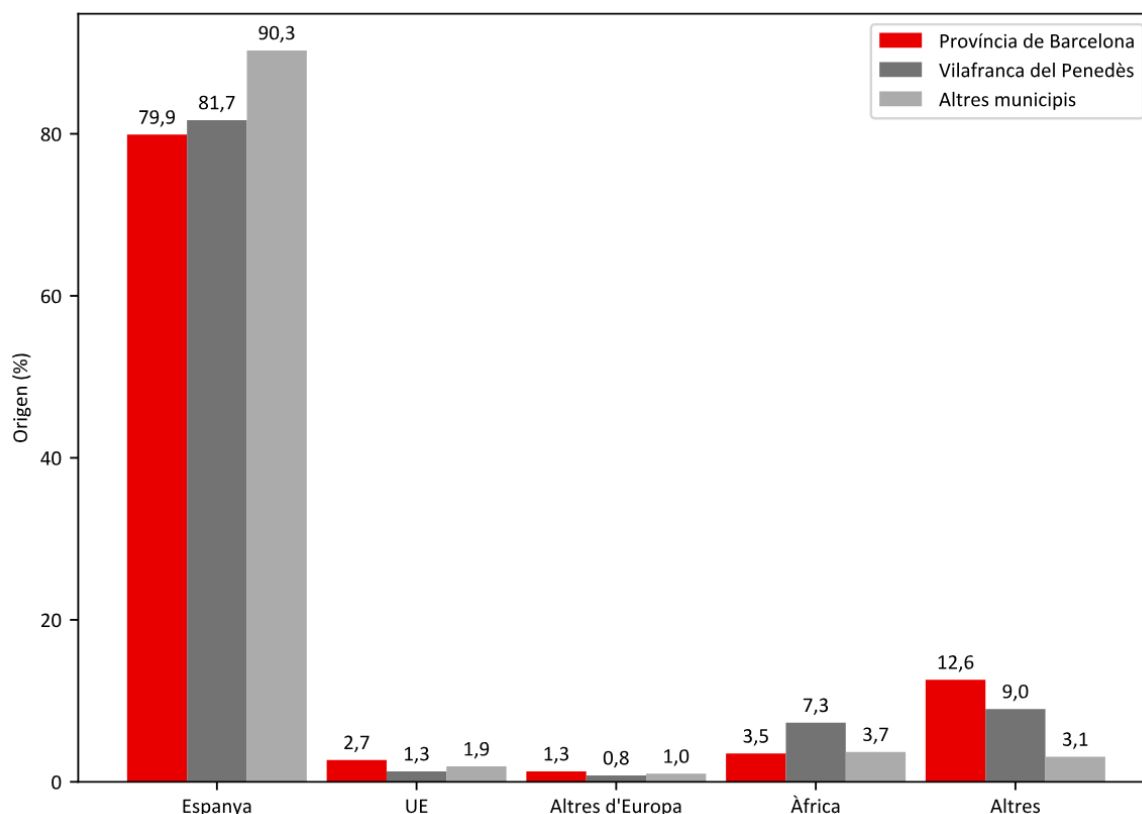


Figura 16. Percentatge de població per origen (Espanya, Unió Europea, altres països d'Europa, Àfrica i resta del món) a la província de Barcelona i al territori Vallformosa.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura 16 constata que, percentualment, **al municipi de Vilafranca del Penedès hi ha més població procedent d'Àfrica que a la província de Barcelona**. Els grups procedents d'Amèrica, Àsia i Oceania són més petits. Aquest resultat pot ser degut a un efecte crida per motius laborals o d'agrupació en comunitats. **És significatiu que aquest efecte només es veu al municipi de Vilafranca del Penedès.**

Tant la figura 15 com la 16 ens porten a afirmar que **la majoria de creixement poblacional del territori es deu a migració interna** des d'altres zones d'Espanya, inclosa la província de Barcelona i la resta de Catalunya.

A continuació, a la figura 17, analitzem aquest efecte de manera més detallada.

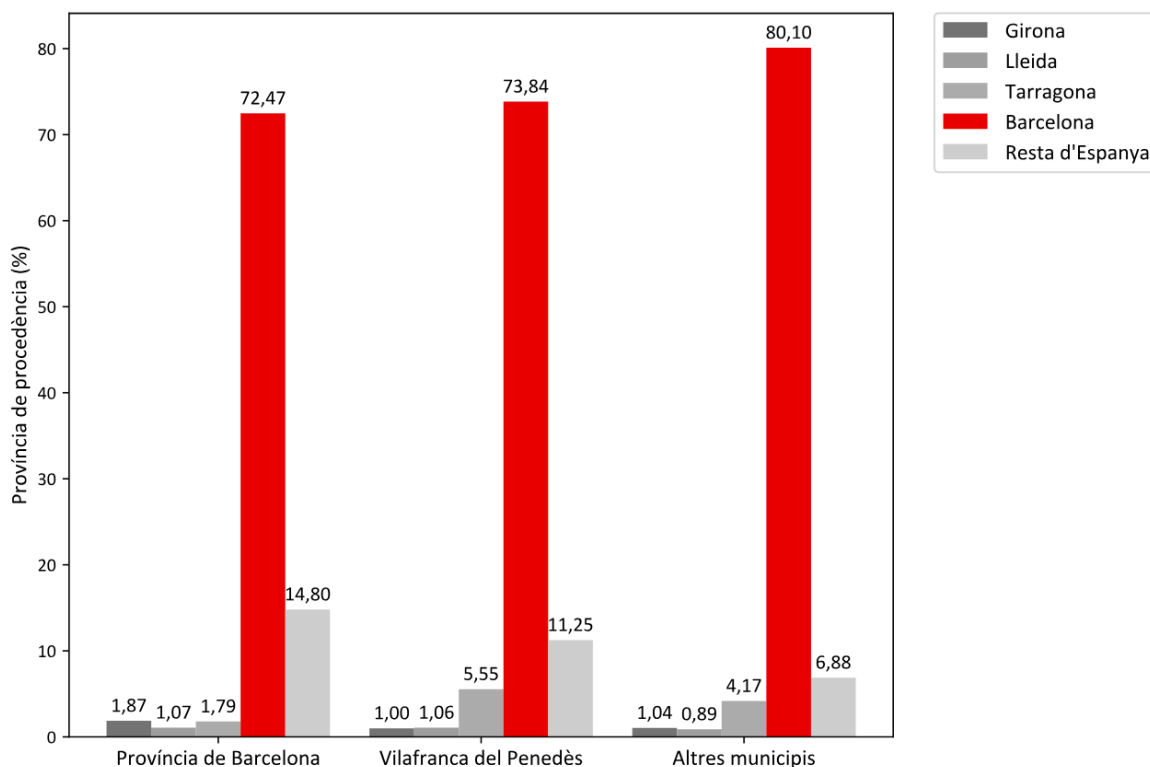


Figura 17. Percentatge de població per origen dins d'Espanya per grups corresponents a les províncies de Catalunya i a la resta d'Espanya.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura 17 mostra que **la majoria de població resident a la província de Barcelona, així com al territori Vallformosa, és majoritàriament originària d'aquesta mateixa província.** És més, el grup de població procedent de fora de Catalunya (columnes en gris més suau) és significativament més baix a Vilafranca del Penedès i als altres municipis. Cal esmentar que els percentatges indicats no sumen 100, ja que no es té en compte la població procedent de fora d'Espanya en cap dels tres casos.

La figura 18 reflecteix unes dades semblants: agrupa la població segons el municipi de naixement. Aquesta agrupació mostra diversos grups de població: la que mai ha canviat de municipi, la que ha canviat de residència dins de la província de Barcelona, la que ho ha fet dins de Catalunya, la que ha canviat dins d'Espanya i la que ha vingut al territori Vallformosa des de l'estranger.

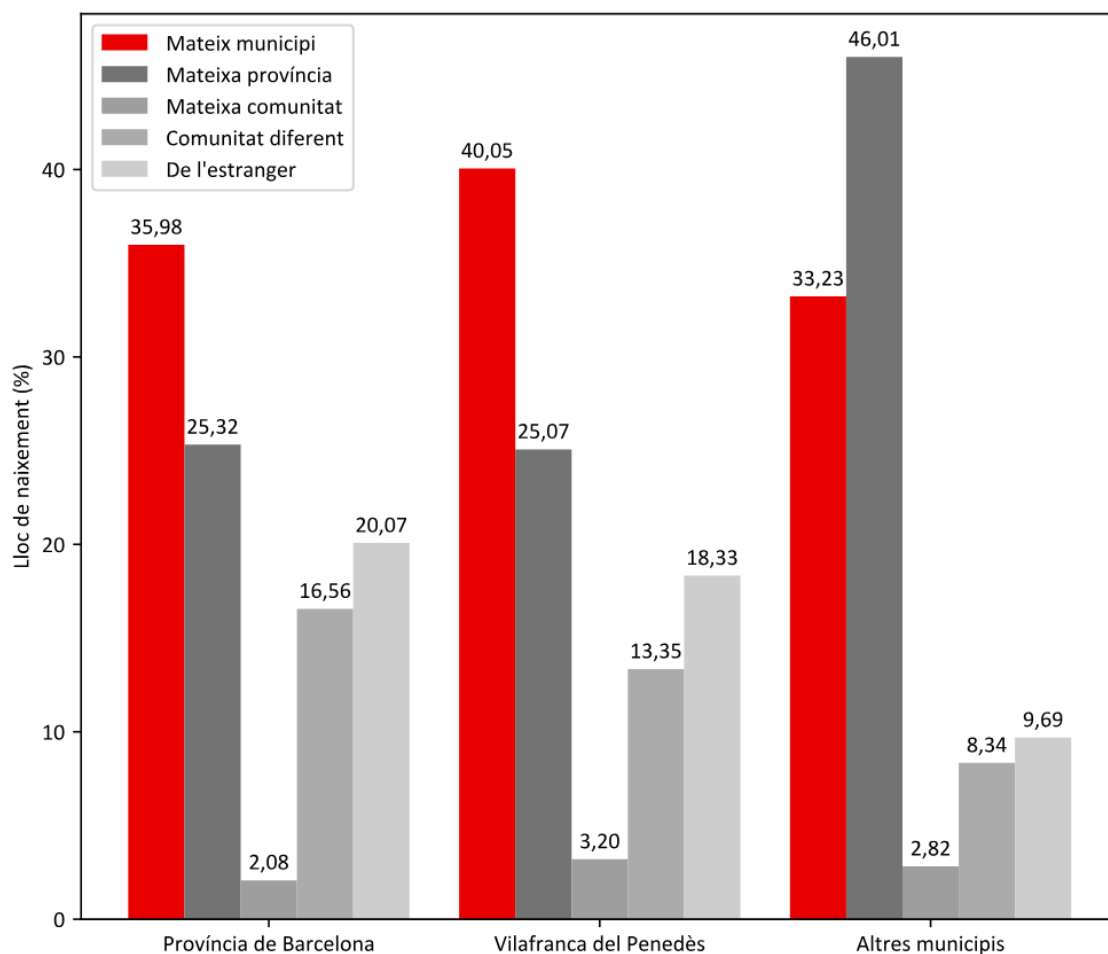


Figura 18. Percentatge de població per lloc de naixement, per grups en funció de si va néixer al mateix municipi, a la mateixa província, a la mateixa comunitat, en una comunitat diferent o a l'estranger.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Els resultats de la figura 18 fan palès que **la nova població s'ha traslladat des d'altres punts de la mateixa província de Barcelona cap al territori Vallformosa**, especialment en el cas dels municipis de Font-rubí, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès.

També mostra que **Vilafranca del Penedès presenta diferències molt petites respecte del conjunt de la província de Barcelona**. A més, podem afirmar que estem davant d'un territori **que s'ha convertit en un pol d'atracció** de població que vivia dins de la província de Barcelona, que hi treballa i que, per localització o altres motius, **ha decidit traslladar-se als municipis del territori Vallformosa per residir-hi**.

En les figures d'aquesta secció no s'observen diferències significatives pel que fa a l'origen que calgui destacar, de manera que passem a analitzar altres informacions rellevants recollides al cens.

7.6. Nivell educatiu i àmbit d'ocupació dels habitants del territori Vallformosa

Per analitzar si existeixen diferències segons el nivell educatiu i el sector laboral, les figures 19, 20 i 21 mostren els percentatges de població a Vilafranca del Penedès i a la resta de municipis amb relació al conjunt de la província de Barcelona.

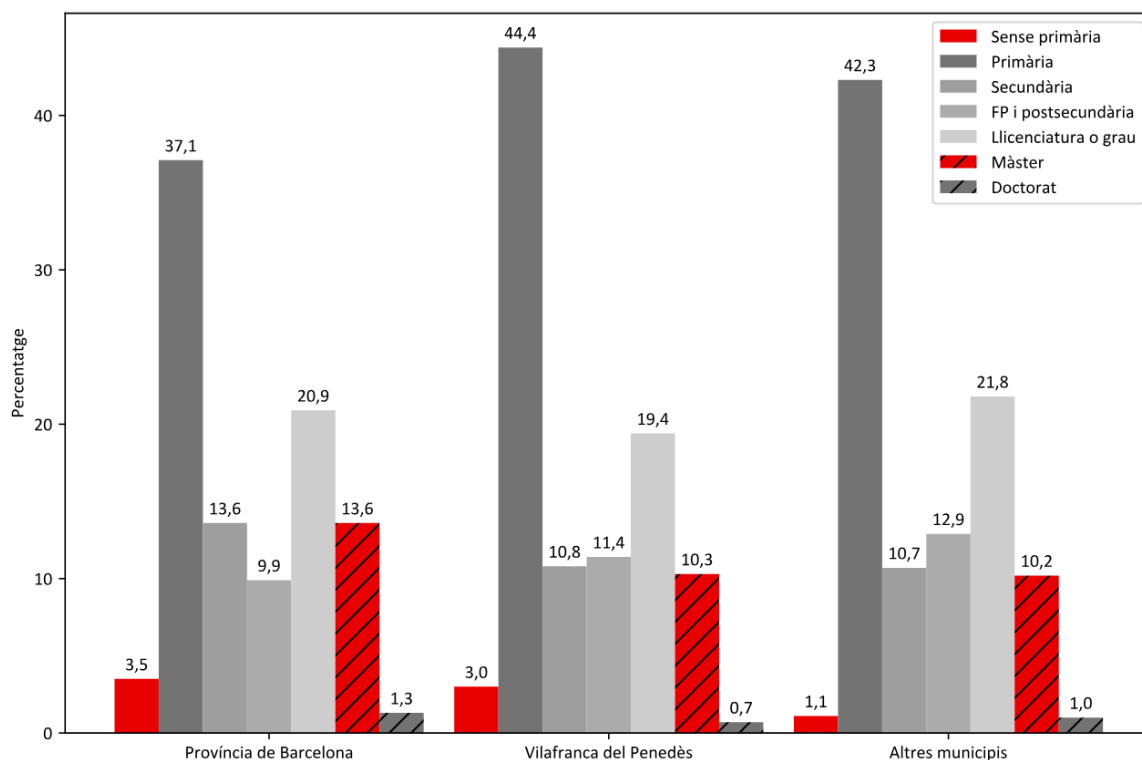


Figura 19. Percentatge de població per nivell formatiu assolit.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Com podem observar a la figura 19, el nivell de formació de Vilafranca del Penedès i dels altres municipis del territori Vallformosa és molt semblant, amb petites variacions, de 2 punts percentuals, entre els diferents grups.

Tampoc es perceben canvis significatius quan es comparen les dades de les localitats del territori Vallformosa amb les del conjunt de la província de Barcelona. Tot i això, hi ha percentatges més baixos a tota la província de persones que únicament han cursat estudis de primària. Així mateix, trobem percentatges lleugerament inferiors de persones que han obtingut un màster o un doctorat tant a Vilafranca del Penedès com a la resta de municipis del territori Vallformosa en comparació amb els resultats del global de la província.

Podem afirmar que, tot i que les diferències siguin petites, hi ha **un percentatge més alt de persones que han cursat únicament estudis de primària o formació professional i estudis de postsecundària al territori Vallformosa** respecte del conjunt de la província.

Analitzem tot seguit la població activa i inactiva.

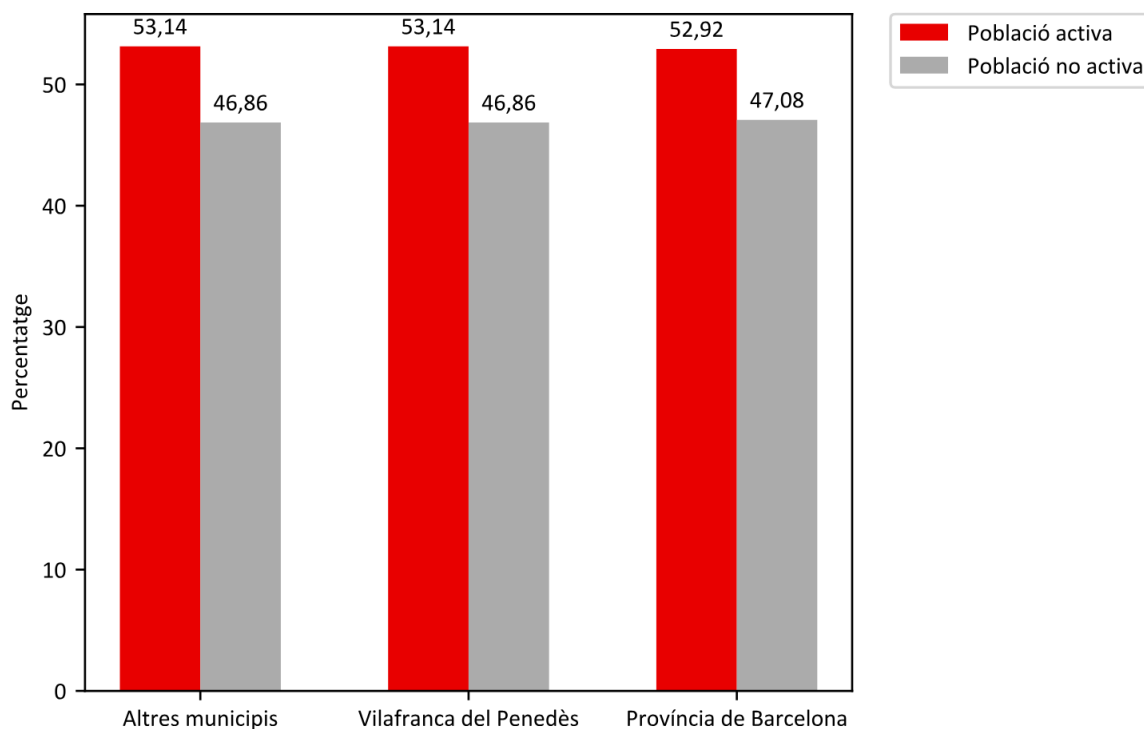


Figura 20. Percentatge de població activa i inactiva.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

La figura 20 ens mostra percentatges molt similars. En tots els casos —els municipis petits del territori Vallformosa, Vilafranca del Penedès i el global de la província— la població activa supera lleugerament la meitat de la població.

Finalment, també mirem l'efecte del sexe sobre el mercat laboral. El resultat que obtenim indica un comportament semblant a la província de Barcelona i al territori Vallformosa: el nivell de població activa és més alt en els homes que en les dones. Alhora, també observem més població activa al territori Vallformosa que a la resta de la província de Barcelona. Tot i així, les diferències són petites.

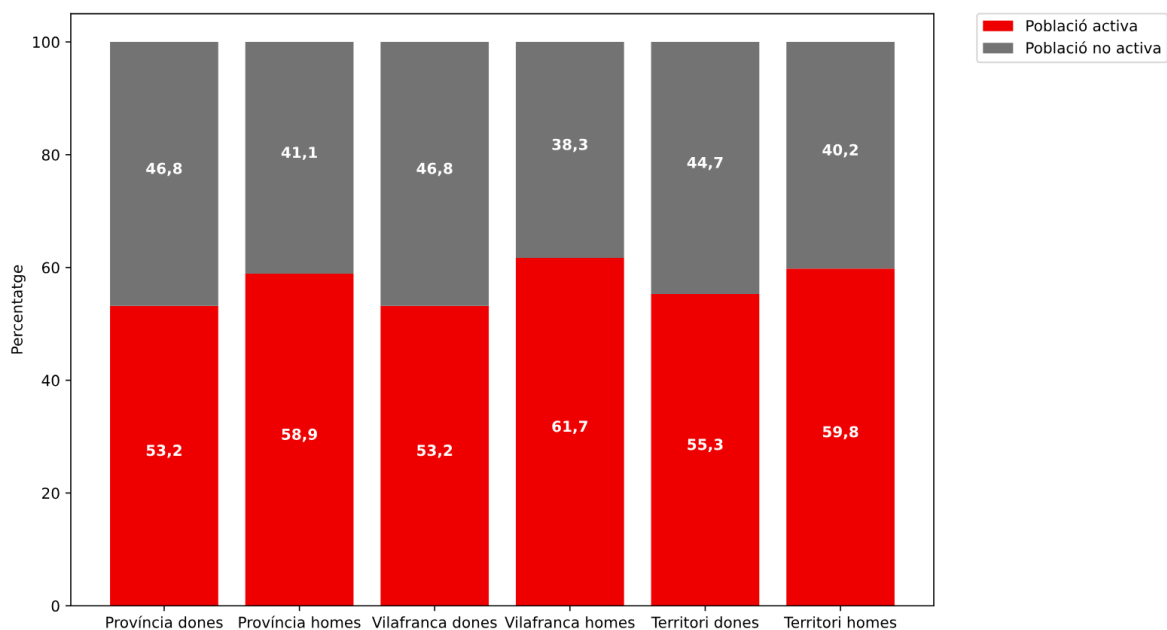


Figura 21. Percentatge de població activa i inactiva per sexe.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Finalment, la figura 22 analitza la distribució de la població entre els diferents sectors econòmics. Podem veure **la prevalença del sector serveis, tant a la totalitat de la província de Barcelona com al territori objecte d'estudi**. En tots els casos treballa un percentatge superior a la meitat de la població activa.

Tot i que en tots els grups analitzats la majoria de la població treballa al sector serveis, observem diferències de més de 12 punts percentuals entre els municipis petits del territori Vallformosa i la província de Barcelona, i de més de 6 punts entre Vilafranca i el global provincial.

Per contra, **trobem que el sector primari té més pes als municipis petits**, on arriba a ser del 7,70%. És a dir, que multiplica per set el pes que té a Vilafranca (1,10%), i encara per més el global de la província de Barcelona (0,90%). Segons dades del 2021 de l'INE, a tot Catalunya treballa en l'agricultura un 1,4% de la població.

També es detecta un **percentatge superior de persones en aquestes localitats** (Font-rubí, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès) **que treballen en la construcció**. En aquest punt, cal recordar les diferències observades en el nivell educatiu.

A més, el percentatge de **persones que estan contractades en la indústria a les localitats petites és lleugerament superior**.

En el cas de Vilafranca del Penedès, els resultats són diferents dels que obtenim als municipis petits. **Les persones que a Vilafranca treballen en el sector primari i en la construcció tenen un pes més proper a les que treballen en aquests àmbits al conjunt de la província de Barcelona.**

Volem afegir que, històricament, en el període previ a l'anàlisi del present estudi, és a dir, entre 1986 i 1991 —tot i que les dades obtingudes parteixen de fonts diferents de les que utilitzem aquí—, “el que diferencia l'Alt Penedès del conjunt de Catalunya és el percentatge de població que treballa en cada sector. El terciari és molt menys important a l'Alt Penedès, mentre que amb el primari passa a l'inrevés”,⁹ segons recull l'obra *L'Alt Penedès, una comarca dinàmica als confins metropolitans*, publicada per l'entitat Caixa d'Estalvis de Catalunya, ja desapareguda.

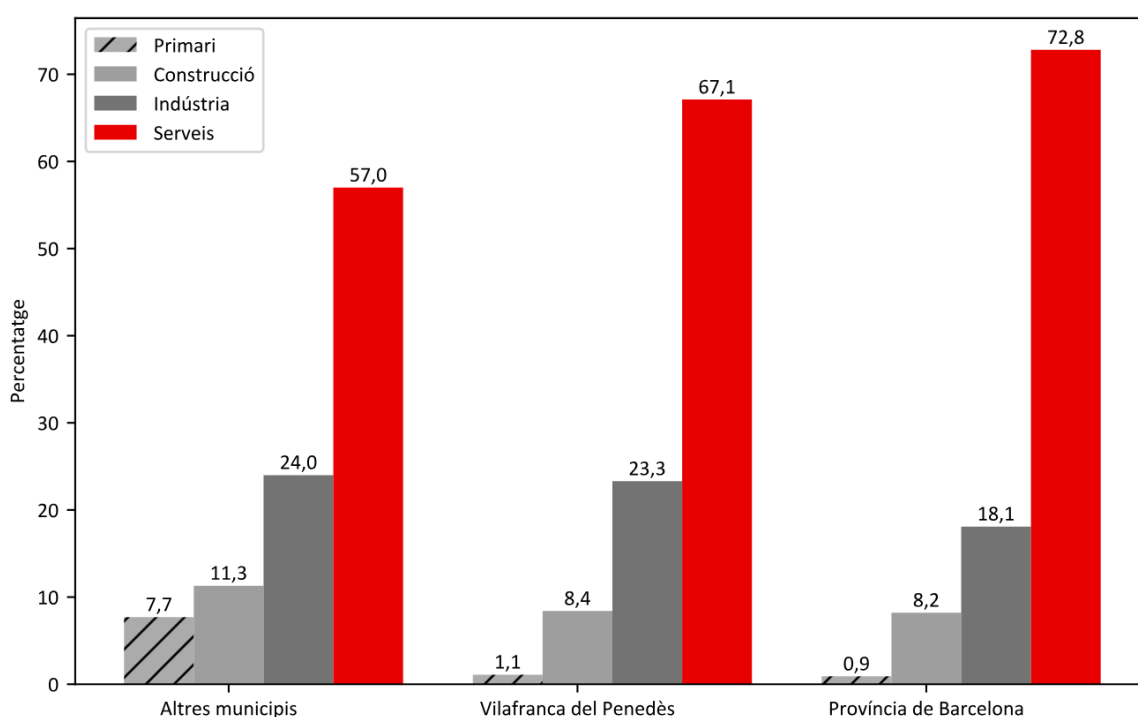


Figura 22. Percentatge de població per sectors laborals agrupats per sector primari, construcció, indústria i serveis.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Si analitzem en conjunt la informació del cens associada al creixement i a l'origen de la població, a les **dades d'educació i a les de treball**, veiem que **les diferències entre els residents del territori Vallformosa i la província de Barcelona són petites.**

⁹ CASASSAS, MENDIZÁBAL, ARRIBAS, BERTRAN, CUXART, 1991.

Això ens porta a pensar que **el territori ha crescut de manera significativa, possiblement atraient població que residia en altres municipis de la província de Barcelona.**

7.7. Renda de les persones del territori Vallformosa

Un altre factor important que cal considerar és la renda mitjana de les persones al territori. Aquesta informació es pot obtenir a partir de les dades de l'Agència Tributària. Els valors disponibles són anuals, des del 2013 fins al 2020, i estan desglossats per municipi. Cal remarcar que els municipis de menys de 1.000 habitants s'engloben en un únic conjunt per província i, per tant, dos dels municipis associats al territori (Pacs del Penedès i les Cabanyes) queden fora de l'abast de la informació disponible (ara bé, de les Cabanyes, hi ha dades del 2020, ja que a partir d'aquest any va superar el llindar dels 1.000 habitants necessaris perquè es registrin els valors de manera individual).

Les figures 23, 24 i 25 mostren els valors de la renda per capita de tres maneres diferents. La figura 23 mostra valors absoluts, i amb les dades anuals per municipi (Font-rubí, Sant Martí Sarroca, Vilafranca del Penedès i Vilobí del Penedès) obtenim el valor de la renda per capita.

Per poder fer una comparativa amb **la província de Barcelona i també amb la comarca de l'Alt Penedès**, es mostren les mitjanes de totes dues figures (en el cas de la comarca de l'Alt Penedès, s'han hagut d'ometre del càlcul els municipis de menys de 1.000 habitants).

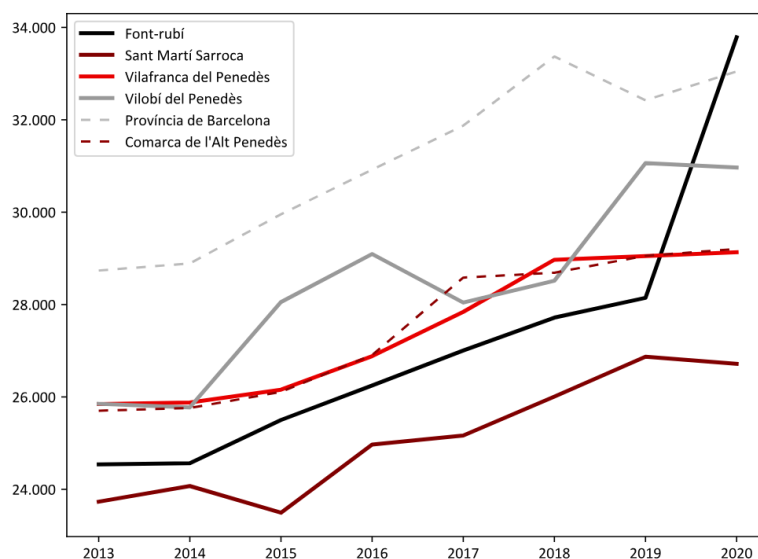


Figura 23. Renda per capita dels municipis de més de 1.000 habitants del territori Vallformosa. En línia discontinua també es mostren els valors de renda per capita de la província de Barcelona i de la comarca de l'Alt Penedès (es consideren només els municipis de més de 1.000 habitants).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència Tributària.

L'evolució i els valors de la figura 23 mostren que **la mitjana de la renda per capita del territori Vallformosa i de la comarca de l'Alt Penedès és sensiblement inferior a la de la província de Barcelona**, amb una tendència que s'ha mantingut continuadament al llarg dels darrers anys, i amb creixements no gaire diferenciats entre la província i el territori estudiat. Aquest fet es pot veure de manera més clara a la figura 24, on els valors es mostren com a percentatges respecte de la mitjana de la província (un valor igual al 100% significa que coincideix amb la mitjana, mentre que valors superiors o inferiors indiquen que els ingressos són superiors o inferiors, respectivament, a aquesta mitjana).

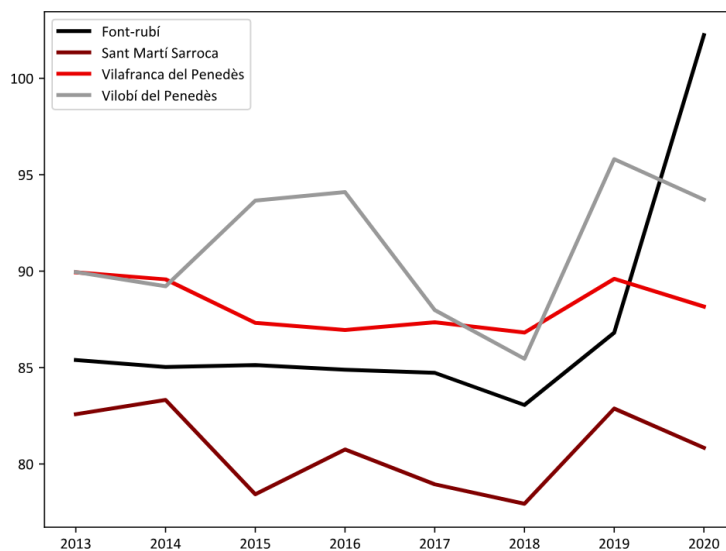


Figura 24. Comparativa de la renda per capita dels municipis de més de 1.000 habitants respecte de la mitjana de la província de Barcelona.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència Tributària.

Els valor presentats en alguns casos són atípics (Font-rubí l'any 2020), però mostren una certa estabilitat respecte a les diferències amb la mitjana de la província de Barcelona.

Finalment, la figura 25 mostra els mateixos valors, però la comparativa es duu a terme amb la resta de municipis de la província de Barcelona. Per aconseguir aquestes dades, primer establim l'ordre dels municipis segons la seva renda per capita (el municipi amb la renda per capita més alta seria el primer, el segon municipi amb la renda per capita més alta seria el segon, i així successivament). Per tant, un municipi amb una posició alta respecte de la resta de municipis es podria considerar un municipi ric, mentre que municipis en posicions baixes es considerarien municipis pobres.

Cal indicar que aquesta comparativa relativa permet minimitzar el pes relatiu dels municipis amb molta població i alhora facilita una visió més justa respecte al pes que té la ciutat de Barcelona, en tractar-se d'un dels municipis més rics de la província en termes de renda per capita. A més, la capital de Catalunya, Barcelona, és lògicament el municipi més poblat.

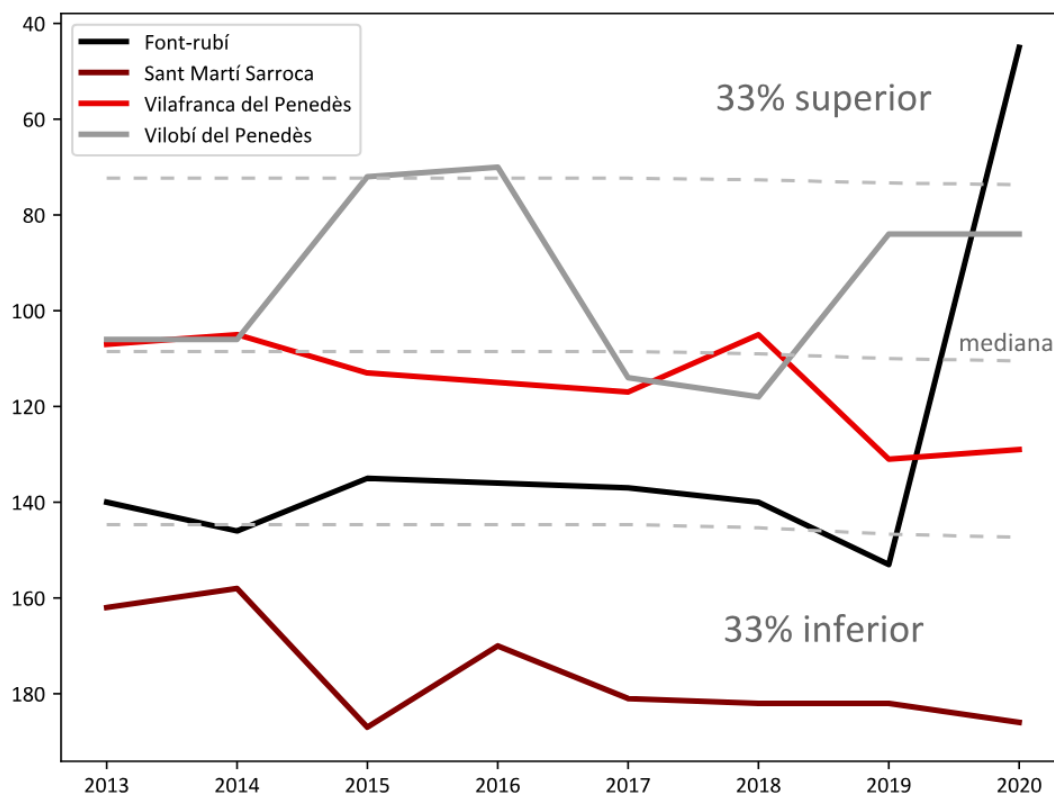


Figura 25. Posició relativa del territori Vallformosa en termes de renda per capita a la província de Barcelona. Les línies de traç discontinu mostren la posició mediana (línia central). Les dues línies addicionals, superior i inferior, també de traç discontinu, permeten diferenciar entre el terç superior, el mitjà i l'inferior del total de municipis.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència Tributària.

Per poder llegir millor la figura anterior, s'hi inclouen tres línies. La primera (indicada com a mediana) indica la posició central i, per tant, els punts per sobre mostren una posició ordenada per sobre de la mediana de tots els municipis. Les altres dues línies permeten dividir els punts en tres grups. La superior permet identificar els municipis situats al primer terç de la llista ordenada, i la inferior identifica els municipis situats al terç final de la llista ordenada. Els valors entre aquestes dues línies, per tant, corresponen a municipis més o menys semblants a la mediana. Els resultats del gràfic revelen que, generalment, **els municipis que formen el territori Vallformosa es troben en aquest grup**

central, a excepció de Sant Martí Sarroca, que se situa entre els més pobres. De nou, veiem el creixement destacat de Font-rubí, que es comporta com un valor atípic durant l'any 2020.

Seguidament, entrarem en l'apartat de conclusions del present estudi.

8. Conclusions

Les dades obtingudes en els resultats anteriors ens permeten arribar a les conclusions següents sobre la població del territori Vallformosa:

1. **Hi ha una tendència continuada de creixement de la població a cadascun dels municipis del territori Vallformosa.**
2. **La província de Barcelona també ha experimentat un creixement estable durant els últims anys.**
3. **L'augment de la població al territori Vallformosa es deu tant a la migració que hi arriba com a l'augment de l'esperança de vida.**
4. **El creixement és significativament superior als municipis petits del territori Vallformosa amb relació al conjunt de la província de Barcelona.**
5. **El territori s'està rejuvenint:** es redueix el grup de persones de més de 64 anys, augmenta el de persones de menys de 16 anys i també és més petit el gruix de persones en edat activa, és a dir, que tenen de 16 a 64 anys.
6. **El territori creix essencialment per l'influx de població que es trasllada als municipis que formen el territori.**
7. **La població de nacionalitat espanyola (autòctona) és superior al territori Vallformosa que a la província de Barcelona.**
8. **La majoria de la població resident a la província de Barcelona, així com al territori Vallformosa, és majoritàriament originària d'aquesta zona.**
9. **La majoria de creixement poblacional del territori es deu a migració interna.**
10. **La nova població s'ha traslladat des d'altres punts de la mateixa província cap al territori Vallformosa, especialment als municipis de Font-rubí, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès.**
11. **El percentatge de persones de procedències no europees és inferior en els municipis petits del territori Vallformosa, amb comparació tant amb Vilafranca del Penedès com amb el global de la província de Barcelona.**
12. **El percentatge de població procedent d'Àfrica al municipi de Vilafranca del Penedès és superior al de la província de Barcelona.**

13. El territori Vallformosa s'ha convertit en pol d'atracció de població que vivia dins de la província de Barcelona, que hi treballa i que, per localització o altres motius, **ha decidit traslladar-se a residir als municipis del territori.**
14. Al territori Vallformosa hi ha un percentatge més alt de persones que tenen estudis primaris o d'FP i de postsecundària en comparació amb el conjunt de la província.
15. La població activa, tant al territori Vallformosa com a la província de Barcelona, és lleugerament superior a la meitat de les persones.
16. El sector primari (agricultura i ramaderia essencialment) té un pes molt gran als municipis petits.
17. També hi ha un percentatge superior de persones en les localitats petites (Font-rubí, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès) **que treballen en la construcció.**
18. El percentatge de persones que estan contractades en la indústria és lleugerament superior en les localitats petites.
19. En el cas de Vilafranca del Penedès els resultats són diferents dels que obtenim als municipis petits **pel que fa al tipus d'activitat** que fa la població activa.
20. A Vilafranca, les persones que treballen en el sector primari i en la construcció tenen un pes similar a les que hi treballen a la província de Barcelona.

Com a conclusions globals, després d'analitzar la informació del cens associada al creixement, a l'origen de la població, a les dades d'educació i a les de treball, podem afirmar el següent:

a) Les diferències entre les persones residents al territori Vallformosa i a la província de Barcelona són petites.

I això ens porta a pensar que:

b) El territori ha crescut significativament atraient població que residia en altres municipis de la província de Barcelona.

Pel que fa a la renda, observem el següent:

- 21. La mitjana de la renda per capita del territori Vallformosa i de la comarca de l'Alt Penedès és sensiblement inferior a la de la província de Barcelona. Sant Martí Sarroca és encara més pobre.**

En definitiva, després d'analitzar i interrelacionar les dades sobre la població que viu al territori Vallformosa publicades pels organismes públics, arribem a la conclusió següent, que confirma la nostra hipòtesi de treball:

El territori Vallformosa resulta molt atractiu per a poblacions vingudes de fora i pot protagonitzar una transformació estratègica per fer un salt qualitatiu i quantitatiu en formació i coneixement, prosperitat econòmica, sostenibilitat social i ecològica i benestar personal i comunitari.

9. Discussió i límits

El present estudi interrelaciona les dades oficials de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i de l'Agència Tributària sobre la població que viu als municipis que formen l'anomenat "territori Vallformosa", que són: Vilafranca del Penedès, Font-rubí, Vilobí del Penedès, les Cabanyes, Sant Martí Sarroca i Pacs del Penedès.

Hem analitzat l'evolució del creixement del nombre de persones que hi viuen en els últims 30 anys, l'edat, el sexe, l'origen, el nivell educatiu, el tipus d'activitat laboral i la renda per capita de la població, comparant els municipis petits amb Vilafranca del Penedès i la província de Barcelona i, en el cas del nivell econòmic de les persones, també amb la comarca de l'Alt Penedès.

Atès que:

- la població del territori Vallformosa es rejoveneix;
- el territori actua com un pol d'atracció de persones que abans vivien en altres punts de la província de Barcelona, i ara s'hi estableixen;
- el nivell formatiu de la població del territori és més baix que el de la mitjana de la província;
- el pes de l'activitat laboral dedicada a la construcció és més gran, i, sobretot,
- l'activitat en el sector primari (agricultura i ramaderia, especialment) de les persones que viuen als municipis petits multiplica per set la mitjana de Vilafranca del Penedès, de la província de Barcelona i de les xifres globals de Catalunya,

creiem que el pas següent en la línia de recerca de la Càtedra Vallformosa Foundation ha d'anar encaminada a analitzar amb detall els conreus d'aquestes localitats petites del territori Vallformosa.

Les dades que puguem obtenir sobre els tipus de cultius i l'extensió de les parcel·les poden resultar molt útils per preveure'n l'evolució en el temps i per planificar, consegüentment, una estratègia de transformació encaminada al progrés; a la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental del territori, amb petjada zero de carboni (descarbonització), i al benestar comunitari. D'aquesta manera s'avançarà cap a dos objectius clars de la Vallformosa Foundation:

- a) La promoció de la recerca i el desenvolupament del sector primari i, en particular, el cultiu i la producció de vinya ecològica, així com d'altres productes vinculats al territori Vallformosa.
- b) El foment i la difusió del coneixement del territori Vallformosa com a base per a un desenvolupament sostenible i descarbonitzat.

10. Agraïments

Volem agrair la confiança i el suport dels membres de la Vallformosa Foundation i, en especial, del seu president, Josep Graells i March; del seu CEO, Josep M. Pelegrí, i de M. Àngels Esteller i M. Fernanda García, col·laboradores de la fundació, per poder dissenyar acuradament el present estudi. Sens dubte els seus coneixements, la seva visió global i la seva experiència resulten molt útils per seguir les línies de recerca de la Càtedra Vallformosa Foundation de Transformació Territorial Estratègica per al Benestar Comunitari (UPF-BSM).

Gràcies també a l'impuls inicial per a la creació de la càtedra de Ramon Bastida, vicedegà de Transferència de Coneixement, i de Llorenç Bagur, degà de la UPF-BSM, així com de tots els companys i companyes que ens faciliten la vida acadèmica i de recerca.

Les orientacions de Javier Nieto Arroyo, tècnic de la Subdirecció General d'Informació i Comunicació de l'Idescat, i de Carles Folch Castell, tècnic de la Secretaria d'Agenda Rural, del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, han estat molt útils per adreçar-nos amb exactitud a les fonts d'informació.

La gentilesa de totes les persones de la companyia Vallformosa, sempre disposades a col·laborar, ens encamina a obtenir resultats útils i certs i ens aporta bombolles de caliu personal. Moltíssimes gràcies.

11. Referències documentals i bibliogràfiques

- CASASSAS, Lluís (director); MENDIZÁBAL, Enric (coordinador); ARRIBAS, Ramon; BERTRAN, Ester; CUXART, Montserrat. *L'Alt Penedès. Una comarca dinàmica als confins metropolitans*. Barcelona: Caixa d'Estalvis de Catalunya, 1991. (Catalunya Comarcal, 33).
- CÀTEDRA VALLFORMOSA FOUNDATION DE TRANSFORMACIÓ ESTRATÈGICA PER AL BENESTAR COMUNITARI (UPF-BSM). <https://www.bsm.upf.edu/ca/catedra-transformacio-territorial-benestar-comunitari>. [Pàgina web].
- CONSORCI D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ DE CATALUNYA (CIDC) (1973-1989) [posteriorment va donar pas a l'Idescat].
- Declaracions del president de la Vallformosa Foundation, Josep Graells, en l'acte de signatura de la constitució de la Càtedra Vallformosa Foundation - UPF Barcelona School of Management. 29 de novembre de 2022.
- Escriptura de constitució de la Vallformosa Foundation. 2020.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IDESCAT). <https://www.idescat.cat/>.
- INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA (INE). <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=3986&L=0>.
- OBSERVATORI DEL SISTEMA DE SALUT DE CATALUNYA. <https://canalsalut.gencat.cat/ca/sistema-de-salut/>.
- OBSERVATORI DEL SISTEMA DE SALUT DE CATALUNYA. *Esperança de vida*. [https://observatorisalut.gencat.cat/ca/detalls/article/27_IND Esperanca vida](https://observatorisalut.gencat.cat/ca/detalls/article/27_IND_Esperanca_vida).
- ORGANITZACIÓ DE LES NACIONS UNIDES. *Objetivos de desarrollo sostenible*. 2015. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>.
- PELEGRÍ, Josep M. *Vallformosa Foundation, Land of Sustainability*. 2022. [Document intern de treball].
- PELEGRÍ, Josep M. *Vallformosa Foundation. Plan estratégico. Transformar el territorio. Land of Sustainability*. 2022. [Document intern de treball].
- SERVEI EDUCATIU DE L'ALT PENEDÈS, DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *L'Alt Penedès. La vegueria Penedès: Municipis*. <https://serveiseducatiu.xtec.cat/altpenedes/altpenedes-coneguemplacomarca/municipis/>. [Ginys facilitats per l'Idescat].
- VALLFORMOSA FOUNDATION. *Vallformosa, transformar el territori. El Penedès-Barcelona*. Guasch Soler, M. (coordinador de projecte); Villaverde, M. (patrimoni arquitectònic i paisatgístic); RBTA Ricardo Bofill; Taller de Arquitectura (equip de projectes); Cortés, H. (direcció de l'equip RTBA). Casa Arquia, 2021.
- VILLVERDE, Montserrat. *Vallformosa, estudi històric*. [Obra en procés d'edició].

Annex A. Llista de taules i figures

Mapa de la comarca de l'Alt Penedès.

Àmbit general d'unitat de paisatge del territori Vallformosa.

Taula 1. Dades estadístiques de Font-rubí.

Taula 2. Dades estadístiques de les Cabanyes.

Taula 3. Dades estadístiques de Pacs del Penedès.

Taula 4. Dades estadístiques de Sant Martí Sarroca.

Taula 5. Dades estadístiques de Vilafranca del Penedès.

Taula 6. Dades estadístiques de Vilobí del Penedès.

Figura 1. Evolució de la població als municipis integrants del territori Vallformosa.

Figura 2. Evolució de la població dels municipis amb menys habitants del territori Vallformosa.

Figura 3. Creixement percentual de la població del territori Vallformosa comparat amb el de la província de Barcelona.

Figura 4. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Font-rubí i la província de Barcelona.

Figura 5. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de les Cabanyes i la província de Barcelona.

Figura 6. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Pacs del Penedès i la província de Barcelona.

Figura 7. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Sant Martí Sarroca i la província de Barcelona.

Figura 8. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Vilafranca del Penedès i la província de Barcelona.

Figura 9. Diferència del percentatge de població per grans grups d'edat entre el municipi de Vilobí del Penedès i la província de Barcelona.

Figura 10. Percentatge de població per grans grups d'edat de la província de Barcelona.

Figura 11. Evolució de la distribució d'homes i dones a la província de Barcelona.

Figura 12. Evolució de la distribució d'homes i dones al territori Vallformosa.

Figura 13. Evolució de la distribució d'homes i dones als municipis petits del territori Vallformosa.

Figura 14. Percentatge de població europea a la província de Barcelona i als municipis del territori Vallformosa.

Figura 15. Percentatge de població per origen (Espanya, Unió Europea, altres països d'Europa i resta del món) a la província de Barcelona i al territori Vallformosa.

Figura 16. Percentatge de població per origen (Espanya, Unió Europea, altres països d'Europa, Àfrica i resta del món) a la província de Barcelona i al territori Vallformosa.

Figura 17. Percentatge de població per origen dins d'Espanya per grups corresponents a les províncies de Catalunya i a la resta d'Espanya.

Figura 18. Percentatge de població per lloc de naixement, per grups en funció de si va néixer al mateix municipi, a la mateixa província, a la mateixa comunitat, en una comunitat diferent o a l'estranger.

Figura 19. Percentatge de població per nivell formatiu absolut.

Figura 20. Percentatge de població activa i inactiva.

Figura 21. Percentatge de població activa i inactiva per sexe.

Figura 22. Percentatge de població per sectors laborals agrupats per sector primari, construcció, indústria i serveis.

Figura 23. Renda per capita dels municipis de més de 1.000 habitants del territori Vallformosa.

Figura 24. Comparativa de la renda per capita dels municipis de més de 1.000 habitants respecte de la mitjana de la província de Barcelona.

Figura 25. Posició relativa del territori Vallformosa en termes de renda per capita a la província de Barcelona.



